

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΚΑΙ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ

ΚΟΣΜΑΣ ΒΑΣΙΛΗΣ Α.Μ. 8851
ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΡΗΣ Α.Μ. 9703

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ : ΚΟΥΛΟΥΡΗ ΣΟΦΙΑ

ΠΑΤΡΑ 2013

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο φόρος αποτελεί από τα αρχαία χρόνια μια από τις κυριότερες πηγές εσόδων για τα κράτη και την εκπλήρωση των στόχων τους. Οι σκοποί της φορολογίας που επιβάλλονται από τις Κυβερνήσεις των κρατών, αναφέρονται σε λόγους αποταμιευτικούς, κοινωνικούς και φυσικά οικονομικούς. Με την ταξινόμηση των φόρων ανάλογα με τον τρόπο που αυτοί επιβάλλονται καθορίζουν το εκάστοτε φορολογικό σύστημα και μαζί με τις αρχές για την επιβολή του φόρου, χαρακτηρίζουν το ισχύον φορολογικό σύστημα.

Στην παρούσα εργασία γίνεται προσπάθεια ανάπτυξης της φορολογίας εισοδήματος μέσα από τη παρουσίαση των φόρων και την επίδρασή τους στην οικονομία. Γίνονται αναφορές στα συστήματα της φορολογίας εισοδήματος, την αποτελεσματικότητά της καθώς και στο θεσμικό και νομοθετικό πλαίσιο που διέπει τη φορολογία εισοδήματος στην Ελλάδα του σήμερα.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	2
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1.....	5
ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ.....	5
1.1 Ιστορική αναδρομή	5
1.2 Έννοια των φόρων	6
1.3 Διάκριση των φόρων	7
1.4 Τρόποι φορολογίας.....	7
1.5 Χαρακτηριστικά των φόρων	8
1.6 Οι βασικές αρχές της Φορολογίας	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2.....	12
ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΗ.....	12
2.1 Ορισμός φορολογικού συστήματος	12
2.2 Αμεσότητα της φορολόγησης	13
2.3 Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα άμεσων και έμμεσων φόρων 15	
2.4 Διάκριση φορολογικών συστημάτων.....	19
2.5 Βασικά χαρακτηριστικά της αναμόρφωσης του φορολογικού συστήματος.....	20
2.6 Αποτελεσματικότητα φορολογικών συστημάτων	21
2.7 Διοικητικό κόστος φορολογικών συστημάτων	22
2.8 Πολιτική υπευθυνότητα	23
2.9 Δικαιοσύνη.....	23
2.10 Φορολογία στην Ελλάδα και Ευρώπη	24
2.10.1 Φορολογία εισοδήματος επιχειρήσεων	24
2.10.2 Εισφορές κοινωνικής ασφάλισης.....	26
2.10.3 Επιβάρυνση στο σύνολο των εσόδων	28
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.....	30
ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	30
3.1 Επιπτώσεις της φορολογίας	30
3.2 Μετακύλιση των φόρων.....	30
3.2.1 Διακρίσεις της μετακύλισης.....	30
3.3 Φοροδιαφυγή.....	31
3.3.1 Ορισμός φοροδιαφυγής.....	31
3.3.2 Ιστορική αναδρομή φοροδιαφυγής	33
3.3.3 Γιατί όμως αποτελεί πρόβλημα η φοροδιαφυγή;	34
3.3.4 Θετικές πλευρές φοροδιαφυγής	36
3.3.5 Αιτία φοροδιαφυγής	37
3.3.6 Η τελική επίδραση της φοροδιαφυγής.....	47
3.4 Παραοικονομία.....	50
3.5 Η Παραοικονομία στην Ελλάδα	51

3.6	Φοροδιαφυγή με τη χρήση του διαδικτύου.....	56
3.6.1	Δορυφορική πειρατεία.....	56
3.6.2	Παραβάσεις Προστασίας Πνευματικών Δικαιωμάτων.....	57
3.6.3	Απάτες σε βάρος οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης.....	57
3.6.4	Διαδικτυακό Εμπόριο – Παροχή Διαδικτυακών Υπηρεσιών 58	
3.6.5	Διενέργεια Παράνομων Τυχερών Παιγνίων μέσω διαδικτύου – Online Καζίνο	58
3.6.6	Υποβολή Απατηλών Δηλώσεων Φορολογίας Εισοδήματος	58
	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4.....	60
	ΔΡΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ	60
4.1	Αλλαγές στη Νομοθεσία	60
4.1.1	Άρση αδικιών και αδικαιολόγητων εξαιρέσεων	60
4.1.2	Βελτίωση των ελεγκτικών δυνατοτήτων.....	62
4.1.3	Επιβολή ποινών και αναγκαστικής είσπραξης των οφειλομένων φόρων.....	67
4.2	Οργανωτικές και Λειτουργικές Μεταρρυθμίσεις	71
4.2.1	Μεταρρυθμίσεις στην οργανωτική δομή	72
4.2.2	Μεταρρυθμίσεις σε Συστήματα και Λειτουργίες.....	73
4.3	Στοχευμένες Επιχειρησιακές Δράσεις.....	74
4.3.1	Αναγκαστική είσπραξη οφειλών.....	75
4.4	Η συμβολή της Γ.Γ.Π.Σ. στην αποκάλυψη φοροδιαφυγής.....	76
4.5	Καταγραφή Στοιχείων Αποδείξεων	79
4.6	Ληξιπρόθεσμες οφειλές.....	80
4.7	Προγραμμα σταθεροτητας και φοροδιαφυγη	83
	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	86
	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	89
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	91

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ

1.1 Ιστορική αναδρομή

Η φορολογία φαίνεται να ξεκίνησε από την αρχαιότητα ως υποχρέωση ανθρώπων να καταβάλλουν αντικείμενα ή προϊόντα αξίας σε άρχοντες ή κράτη. Συνήθως σε κάθε περιοχή υπήρχε ένας άρχοντας με στρατιωτική, πολιτική εξουσία ή ήταν απλά ένας γαιοκτήμονας στον οποίο αποδίδονταν οι εισφορές, και αυτός με τη σειρά του τις έστελνε στην ανώτατη κρατική αρχή. Άλλο αξιοσημείωτο φαινόμενο της αρχαιότητας και του Μεσαίωνα είναι η παροχή υπηρεσιών από τους άρχοντες με αντάλλαγμα το δικαίωμα της είσπραξης των φόρων μιας επαρχίας για δικό τους όφελος. Στον ελλαδικό χώρο επί Βυζαντίου παρατηρήθηκε το φαινόμενο οι εισφορές να καταβάλλονται στην κοινότητα αντί για κάποιο άρχοντα και αυτή με τη σειρά της να αποδίδει στο κράτος. (<http://el.wikipedia.org/wiki>)

Ιστορικά υπάρχουν περιπτώσεις όπου ο φορολογούμενος δεν είναι ένας πολίτης ή περίοικος (κάτοικος χωρίς πολιτικά δικαιώματα) μιας περιοχής, αλλά ένα ολόκληρο κράτος. Σε αυτές τις περιπτώσεις ένα αναγνωρισμένο κράτος καταβάλλει υποχρεωτική εισφορά σε ένα άλλο μετά από σχετική συνθήκη που έχει υπογραφεί. Αυτό συνέβη στο Μεσαίωνα, όπου σλαβικά κράτη πλήρωναν στο Βυζάντιο φόρο, ενώ το ίδιο σε άλλες ιστορικές περιόδους πλήρωνε φόρο στην Περσία και την Οθωμανική Αυτοκρατορία.

Η φορολογία στην αρχαιότητα και το Μεσαίωνα ίσως συνδέθηκε με τη στρατιωτική κατάκτηση ή πολιτική κτήση όπως υποδηλώνει η χαρακτηριστική φράση φόρος υποτελείας.

Σχεδόν ταυτόχρονα με τη φορολογία αναπτύχθηκε και το φαινόμενο της φοροδιαφυγής, ώστε να δημιουργηθούν ειδικές οργανώσεις συλλογής φόρων για την εξασφάλιση της είσπραξης των φόρων και τον ακριβή υπολογισμό του κάθε φόρου. Αυτές οι οργανώσεις ταυτόχρονα μπορούσαν να επιδικάσουν ποινές σε φοροφυγάδες.

Οι υποχρεωτικές εισφορές αρχικά ήταν ένα μέρος της σοδειάς, όπως συνέβαινε στην αρχαία Αίγυπτο και αργότερα αντικαταστάθηκαν με χρήματα μετά την εφεύρεσή του. Ωστόσο, ο υπολογισμός της υποχρεωτικής καταβολής εξακολουθούσε να γίνεται με βάση την έκταση των κτημάτων του φορολογούμενου μέχρι και μετά τη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία σε πολλά κράτη. (<http://el.wikipedia.org/wiki>)

Η φορολογία δεν είναι πάντα η μοναδική πηγή εσόδων ενός κράτους, υπάρχουν και περιπτώσεις όπου το κράτος ελέγχει μερικά μονοπώλια ως κύρια ή συμπληρωματική πηγή εσόδων, όπως συνέβη επί Όθωνα στην Ελλάδα όπου το κράτος είχε τον έλεγχο ορυχείων της Χαλκιδικής. Εκτός από τους φόρους ένα κράτος μπορεί να επιβάλλει εισφορές και σε εμπορικές συναλλαγές που γίνονται μέσα σε αυτό, ακόμα και όταν οι συναλλασσόμενοι δεν είναι πολίτες του κράτους.

1.2 Έννοια των φόρων

Η αποκλειστική εκμετάλλευση κρατικών παραγωγικών πόρων από το ίδιο το κράτος, η συμμετοχή του σε διάφορες επιχειρήσεις ή η μονοπωλιακή εκμετάλλευση ορισμένων κλάδων της οικονομίας, οι δανεισμοί και οι δωρεές είναι τα συνηθέστερα μέσα εξεύρεσης οικονομικών μέσων. Επειδή, όμως, τα παραπάνω μέσα δεν επαρκούν για την κάλυψη των δημόσιων χρηματικών δαπανών, επιβάλλεται η κάλυψή τους με αναγκαστική εισφορά της ιδιωτικής οικονομίας. Η αναγκαστική

εισφορά της ιδιωτικής οικονομίας προς την δημόσια, υλοποιείται με την επιβολή των φόρων και επιβάλλεται με κανόνες δικαίου, οι οποίοι συγκροτούν το Φορολογικό Δίκαιο. (Αριστείδης Φλώρος, 2009)

1.3 Διάκριση των φόρων

Οι φόροι διακρίνονται σε τρεις κυρίως κατηγορίες:

Φόροι εισοδήματος : διαχωρίζονται σε φόρους νομικών και φυσικών προσώπων. (Α. Φλώρος, 2005)

Φόροι δαπάνης: είναι οι φόροι που ενσωματώνονται πάνω στα προϊόντα που αποτελούν την δαπάνη απόκτησης τους από το φορολογούμενο. (Α. Φλώρος, 2005)

Φόροι περιουσίας: Ο φόρος περιουσίας εξαρτάται από το ύψος της αξίας που έχει στην κατοχή του ο φορολογούμενος. (Α. Φλώρος, 2005)

1.4 Τρόποι φορολογίας

Με βάση τη συμπεριφορά του μέσου φορολογικού συντελεστή, οι φόροι διακρίνονται σε αναλογικούς, προοδευτικούς και αντιστρόφως προοδευτικούς.

Αναλογικοί φόροι

Είναι οι φόροι που επιβαρύνουν τη φορολογική μονάδα με το ίδιο μέσο φορολογικό συντελεστή, ανεξάρτητα του μμεγέθους της φορολογικής βάσης. Όταν είναι αναλογική η φορολογία, ο μέσος φορολογικός συντελεστής παραμένει σταθερός καθώς μεταβάλλεται η φορολογική βάση. Έτσι η φορολογούσα αρχή αφαιρεί το ίδιο ποσοστό του εισοδήματος, της περιουσίας της καταναλωτικής δαπάνης από όλους τους φορολογούμενους ανεξάρτητα από το μέγεθος της φορολογικής βάσης.

Αυτό βεβαίως σημαίνει ότι και ο οριακός φορολογικός συντελεστής είναι σταθερός και ίσος με τον μέσο.(*A. Φλώρος, 2005*)

Προοδευτικοί φόροι

Προοδευτικός είναι ο φόρος του οποίου ο μέσος φορολογικός συντελεστής αυξάνει καθώς αυξάνεται η φορολογική βάση. Έτσι η φορολογούσα αρχή αφαιρεί με το φόρο το μεγαλύτερο ποσοστό της φορολογικής βάσης από τα άτομα που κατέχουν μεγαλύτερη βάση και μικρότερο ποσοστό από άτομα με μικρότερη βάση. Καθώς αυξάνεται η φορολογική βάση, ο μέσος φορολογικός συντελεστής αυξάνει με σταθερό ρυθμό, η προοδευτικότητα του φόρου καλείται σταθερή εάν αυξάνει με αύξοντα ρυθμό, η προοδευτικότητα του φόρου καλείται αύξουσα και τέλος, εάν αυξάνει με φθίνοντα ρυθμό, η προοδευτικότητα του φόρου καλείται φθίνουσα.

1.5 Χαρακτηριστικά των φόρων

Οι φόροι έχουν δύο βασικά γνωρίσματα:

1. Αποτελούν αναγκαστικό μέσο μετάθεσης πόρων από τον ιδιωτικό στο δημόσιο τομέα.
2. Αποτελούν μονομερές μέσο, δηλαδή συνεπάγονται μόνο παροχή από τους ιδιωτικούς φορείς προς τους δημόσιους φορείς χωρίς αντίστοιχα ειδική αντιπαροχή των τελευταίων προς τους πρώτους.
(<http://el.wikipedia.org/wiki>)

1.6 Οι βασικές αρχές της Φορολογίας

Οι κανόνες και τα αξιώματα με τα οποία πρέπει να διαπνέεται ένα φορολογικό σύστημα για να είναι δίκαιο και αποδοτικό, συγκροτούν αυτό που αποδίδεται με την φράση: «Βασικές αρχές της Φορολογίας». Οι

αρχές αυτές τίθενται αρχικά από τον συνταγματικό νομοθέτη, ο οποίος δημιουργεί αφενός μεν, ένα πλέγμα προστασίας για τον φορολογούμενο πολίτη και την υπόχρεη σε φόρους οικονομική μονάδα, αφετέρου δε κατευθύνουν τον (κοινό) φορολογικό νομοθέτη σε θέσπιση διατάξεων που στοχεύουν στη φορολογική δικαιοσύνη. Να θυμηθούμε την παράγραφο 5 του άρθρου 4 του Συντάγματος: «Οι Έλληνες πολίτες συνεισφέρουν χωρίς διακρίσεις στα δημόσια βάρη, ανάλογα με τις δυνάμεις τους», η οποία αποδίδει την αρχή της φορολογικής, άμα δε και της νομικής ισότητας των πολιτών, ήτοι την ομοιόμορφη μεταχείρισή τους από την πλευρά του κράτους.(<http://epixeirisi.gr>)

Σύμφωνα με την αρχή αυτή, σε φορολογία πρέπει να υπόκεινται άπαντες οι πολίτες, αναλόγως προς την οικονομική αντοχή κάθε ενός. Θα πρέπει να υπενθυμίσουμε επίσης σε όλους όσους σχεδιάζουν τον φορολογικό χάρτη της χώρας ότι η αρχή της φορολογικής ισότητας ως έννοια, περιλαμβάνει στην ουσία δύο σημαντικές παραμέτρους και επί μέρους αρχές. Πρώτον, την καθολικότητα του φόρου (ή τον πάνδημο φόρο που ανέφεραν παλαιότερα νομοθετήματα) και δεύτερον, την φοροδοτική ικανότητα του υπόχρεου φορολογούμενου. Δύσκολος συνδυασμός. Αναγκαίος όμως για να μην προκύπτουν αρνητικά φαινόμενα και αντιδράσεις στην κοινωνία. Καθολικότητα ενός φόρου σημαίνει ότι η φορολογική υποχρέωση είναι γενική, ήτοι επιβαλλόμενη βάσει γενικών κριτηρίων, απαγορευομένων ρητώς τυχόν εξαιρέσεων, πλην ενδεχομένως εκείνων που εξυπηρετούν το λεγόμενο δημόσιο συμφέρον. Περαιτέρω, φοροδοτική ικανότητα είναι το μέτρο της αντοχής και των ορίων των εισοδημάτων του φορολογούμενου, ώστε μετά την επιβολή του φόρου και την μείωση τους, να απομένουν ικανοί πόροι για την αξιοπρεπή διαβίωσή του, στο πλαίσιο μιας σύγχρονης κοινωνικής αντίληψης.

Αρχή της βεβαιότητας του φόρου, για να θυμηθούμε την άλλη συνταγματική επιταγή (άρθρο 78, παρ. 2): «Φόρος ή άλλο οποιοδήποτε οικονομικό βάρος δεν μπορεί να επιβληθεί με νόμο αναδρομικής ισχύος που εκτείνεται πέρα από το οικονομικό έτος το προηγούμενο εκείνου, κατά το οποίο επιβλήθηκε». Η αρχή αυτή μας διδάσκει ότι ο φόρος πρέπει να είναι γνωστός εκ των προτέρων, τόσο ως προς την ύπαρξή του και τον τρόπο επιβολής του, όσο και ως προς το ύψος και μέγεθός του. Υπογραμμίζεται ότι για την «επιτυχία» αυτού του κανόνα, θα πρέπει ο φορολογικός νόμος να είναι σταθερός, να μην εμφανίζονται διάφορες μεταβολές του, κατά το δοκούν και ασφαλώς αυτές, να μην επιβάλλουν αναδρομική (διάβαζε: αιφνίδια) φορολογία. (<http://epixeirisi.gr>)

Αρχή της προσφορότητας του φόρου που ευτυχώς υλοποιείται στην εποχή μας, μέσω της ανάπτυξης των ηλεκτρονικών υποδομών και της διαδικτυακής επικοινωνίας. Η αρχή αυτή προσδιορίζει την καταβολή του φόρου με όσο το δυνατόν μικρότερο διαχειριστικό κόστος και όχληση του υπόχρεου. Είναι γεγονός ότι σε αυτόν τον τομέα καταγράφονται σημαντικές πρόοδοι που ενισχύουν την άποψη μιας αισιόδοξης προοπτικής.

Αρχή του ευχερούς ελέγχου της επιβαλλόμενης φορολογίας, δηλαδή ο φορολογούμενος, φυσικό ή νομικό πρόσωπο, θα πρέπει να κατέχει τα απαραίτητα νομικά όπλα, μέσω των οποίων να είναι σε θέση αδαπάνως, να αμύνεται κατά των τυχόν λαθών, παραλείψεων ή αυθαιρεσιών της φορολογικής αρχής. Να μην φοβάται, δηλαδή να υποβάλλει την ένστασή του και την προσφυγή του, αναλογιζόμενος ότι το κόστος αυτό θα του στερήσει την οικονομική ωφέλεια της όποιας επιτυχούς έκβασης της υπόθεσης.

Αρχή της απλότητας του φόρου, ήτοι τόσο το αντικείμενο του φόρου, όσο και ο υπολογισμός, αλλά και η διαδικασία βεβαίωσης και είσπραξης αυτού να χαρακτηρίζονται από απλότητα και κυρίως σαφήνεια, χωρίς να αφήνουν περιθώρια παρερμηνειών, από τους υπόχρεους φορολογούμενους και από τα ελεγκτικά όργανα της πολιτείας. Ο νόμος να είναι σαφής. Να παρέλκει η «απαραίτητη» ερμηνεία της διοίκησης, η οποία στις περισσότερες των περιπτώσεων αυτοσχεδιάζει και αναιρεί τον νομοθέτη, ή αλλοιώνει την πρόθεσή του.

Αρχή της αποφυγής της διπλής φορολογίας, ίσως η πλέον καταπατημένη αρχή, αφού πλείστοι φόροι επιβάλλονται επί άλλων φόρων, χωρίς καν να τηρούνται τα προσχήματα και με την διαρκή αιτιολογία των έκτακτων δημοσιονομικών καταστάσεων και αναγκών.

Ακόμη και δικαστικές αρχές, αγνοώντας το Σύνταγμα, ευθυγραμμίζονται με την παραπάνω αιτιολογία. Ουδείς φορολογικός νόμος πρέπει να αποτρέπει την αφαίρεση ποσού φόρου από εισόδημα, προκειμένου να επιβληθεί άλλος φόρος επί αυτού (βλέπε Ειδική Εισφορά Αλληλεγγύης, ΕΕΤΗΔΕ, Τέλος επιτηδεύματος κ.λπ.). (<http://epixeirisi.gr>)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΗ

2.1 Ορισμός φορολογικού συστήματος

Το φορολογικό σύστημα μιας χώρας αποτελείται από το σύνολο των διαφορετικών φόρων που επιβάλλονται. Η επιλογή φορολογικού συστήματος από μια χώρα εξαρτάται από διάφορους κοινωνικούς, οικονομικούς και πολιτικούς παράγοντες. Για να μπορέσει ένα κράτος να επιτύχει καλύτερα τις επιδιώξεις του επιβάλλει συνήθως περισσότερους από ένα φόρους. Ο συνδυασμός των φόρων πρέπει να γίνεται με τέτοιο τρόπο ώστε να ελαχιστοποιούνται να μειονεκτήματα που έχουν κάποιοι φόροι και να μεγιστοποιούνται τα πλεονεκτήματά

τους.

Η ελληνική νομοθεσία καθορίζει έξι κατηγορίες εισοδημάτων προς φορολόγηση, οι οποίες είναι:

- 1. Εισόδημα από ακίνητη περιουσία, όπως γη και κτίρια**
- 2. Εισόδημα από κινητή περιουσία, όπως εισόδημα από επενδύσεις**
- 3. Εισόδημα από επιχειρήσεις**
- 4. Γεωργικό εισόδημα**
- 5. Εισόδημα μισθωτών υπηρεσιών**
- 6. Από ελεύθερους επαγγελματίες και άλλες πηγές.**

2.2 Αμεσότητα της φορολόγησης

Οι φόροι διακρίνονται αρχικά σε δύο είδη, ανάλογα με το συσχετισμό τους με το εισόδημα του φορολογουμένου.

Συγκεκριμένα, αναφερόμαστε σε άμεση φορολόγηση-άμεσους φόρους, όταν τα έσοδα του κράτους λαμβάνονται βάσει κλίμακας εισοδήματος, φορολογώντας συνήθως πιο επιθετικά όσους λαμβάνουν μεγάλα εισοδήματα και πιο συντηρητικά όσους λαμβάνουν μικρά.

Αναφερόμαστε σε έμμεση φορολόγηση-έμμεσους φόρους, όταν τα έσοδα λαμβάνονται από όλες τις κοινωνικές ομάδες ανεξαρτήτως εισοδήματος, εφόσον δεν είναι εύκολη η διάκριση στο εισόδημα ή για ποικίλους άλλους λόγους. (<http://el.wikipedia.org/wiki>)

Άμεση Φορολόγηση

Η άμεση φορολόγηση είναι η καταβολή των εισφορών άμεσα από τους πολίτες προς το κράτος. Είναι ο πιο καθιερωμένος τρόπος φορολόγησης των φυσικών προσώπων και νομικών προσώπων. Η άμεση φορολόγηση είναι "αξιοκρατική", γιατί μπορεί να γίνει διάκριση των προσώπων σε εισοδηματικές τάξεις και να καθοριστεί ανάλογα το ύψος του φορολογικού βάρους.

Έμμεση Φορολόγηση

Η έμμεση φορολόγηση είναι η καταβολή των εισφορών γίνεται με μη άμεσο τρόπο. Στηρίζεται στο σκεπτικό άντλησης εσόδων σε περιπτώσεις που δεν είναι αυτό εφικτό ή εύκολο μέσω των κλιμάκων της άμεσης. Παραδείγματα έμμεσης φορολόγησης αποτελούν ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ), ο φόρος κύκλου εργασιών (πλην ΦΠΑ), τέλη χαρτοσήμου, φόρος μεταβίβασης ακινήτων.

Άμεσος φόρος, είναι εκείνος που υπολογίζεται με βάση ένα κριτήριο, ατομικό, όπως ο φόρος εισοδήματος, φόρος ακίνητης περιουσίας, κτλ.

Ο έμμεσος φόρος, δεν είναι ονομαστικός, πληρώνεται από τον αγοραστή, και καταβάλλεται από την πωλητή, στο κράτος. Τέτοιοι φόροι είναι ο ΦΠΑ, φόρος καυσίμων, τσιγάρων, ποτών.

Κάθε φόρος έχει πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα, ανάλογα με την οπτική γωνία που εξετάζεται. Ο κυριότερος άμεσος φόρος είναι ο φόρος εισοδήματος, φόρος κλιμακωτός. Έτσι διαφορετικά εισοδήματα πληρώνουν διαφορετικά ποσοστά φόρου. Συνήθως, (όπως και στη χώρα μας) υπάρχει ένα αφορολόγητο όριο μέχρι το οποίο δεν πληρώνεται κανείς φόρος. Πέρα από το αφορολόγητο όριο, επικρατεί μια κλίμακα που καθορίζει το ποσοστό φόρου. Ο άμεσος φόρος θεωρείται δικαιότερος από την άποψη ότι μικρά εισοδήματα δεν πληρώνουν, ή πληρώνουν λίγα, ενώ μεγάλα εισοδήματα πληρώνουν μεγαλύτερα ποσά.
(<http://el.wikipedia.org/wiki>)

Ο έμμεσος φόρος από την άλλη, θεωρείται άδικος, διότι πληρώνεται και από άτομα που δεν έχουν μεγάλα εισοδήματα. Συγκεκριμένα πληρώνεται από όλους, (ΦΠΑ), πολίτες ή μη (πχ τουρίστες).

Άμεση Φορολογία (Εισόδημα και Κεφάλαιο)	Έμμεση Φορολογία
<p><u>Επικέντρωση σε:</u></p> <p>Συνολική ευημερία</p> <p>Ισονομία</p> <p>Δικαιοσύνη</p> <p>Στοχευμένα μέτρα αναδιανομής εισοδήματος</p>	<p><u>Επικέντρωση σε:</u></p> <p>Φορολογία τελικής κατανάλωσης</p> <p>Αποτελεσματικότητα, μη επιβολή φόρων στην ενδιάμεση κατανάλωση και κεφαλαιουχικά/επενδυτικά αγαθά</p> <p>Ευρεία βάση επιβολής του φόρου</p>
<p><u>Μέσα:</u></p> <p>Ενιαία Φορολογητέα Βάση</p> <p>Απαλλαγές</p> <p>Διαφοροποίηση συντελεστών φορολογίας</p> <p>Συντονισμός φορολογικών συστημάτων</p>	<p><u>Μέσα:</u></p> <p>Εναρμόνιση φορολογίας</p> <p>Προσέγγιση συντελεστών</p> <p>Κατάργηση απαλλαγών</p>

2.3 Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα άμεσων και έμμεσων φόρων

Τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα των άμεσων και των έμμεσων φόρων αναλύονται, με βάση ορισμένες παραμέτρους. Συγκεκριμένα: (Γεώργιος Ανδρουλάκης, 2011)

1. Από την ταμειυτική άποψη

Οι έμμεσοι φόροι είναι περισσότερο αποτελεσματικοί ως προς την ταμειυτική λειτουργία των φόρων. Ως ταμειυτική άποψη νοείται το

κόστος διαχείρισης , δηλαδή βεβαίωσης και είσπραξης, των φόρων σε σχέση με τα φορολογικά έσοδα που αποφέρουν. Τα πλεονεκτήματα των έμμεσων φόρων ως προς την ταμειυτική αποτελεσματικότητα είναι τα ακόλουθα:

- Û Ο αριθμός των υπόχρεων για την καταβολή του έμμεσου φόρου είναι μικρότερος από τον αριθμό των υπόχρεων για την πληρωμή του άμεσου.
- Û Κατά τον υπολογισμό των έμμεσων φόρων, η φορολογούσα αρχή δεν χρειάζεται να διερευνήσει τις προσωπικές συνήθειες των φορολογουμένων, όπως συμβαίνει στον άμεσο τρόπο φορολόγησης.
- Û Τα προβλήματα προσδιορισμού και εξόδων διαπίστωσης της φορολογικής βάσης είναι μικρότερα από ότι στους άμεσους φόρους.

Σαν επακόλουθο της παραπάνω ταμειυτικής αποτελεσματικότητας είναι η ταχύτερη είσπραξη των φορολογικών εσόδων από έμμεσους φόρους, σε σχέση με τους άμεσους. Οι έμμεσοι φόροι καταβάλλονται ευκολότερα γιατί δεν είναι εμφανής η επιβάρυνση, όπως στους άμεσους. Οι έμμεσοι φόροι αποφεύγονται πιο δύσκολα από ότι οι άμεσοι (φοροδιαφυγή) και έχουν μεγαλύτερη ελαστικότητα στις μεταβολές της οικονομικής δραστηριότητας.

2. Από την άποψη οικονομικής ανάπτυξης

Για την επίτευξη ενός ανοδικού ρυθμού οικονομικής ανάπτυξης, αναγκαία συνθήκη είναι η ύπαρξη αποταμειυτικών πόρων επαρκών για να χρηματοδοτήσουν τον όγκο των επενδύσεων που απαιτείται για

ανοδική πορεία της οικονομίας. Έτσι λοιπόν, οι φόροι πλήττουν τις αποταμιεύσεις και αποτελούν εμπόδιο για τις επενδύσεις.

Θεωρούνται ότι μειονεκτούν έναντι των φόρων που ευνοούν την αποταμίευση και ασκούν μικρή αρνητική επίδραση στις επενδύσεις. Από την άποψη αυτή, οι έμμεσοι φόροι (κατανάλωσης) πλεονεκτούν ενός ισόποσου άμεσου φόρου (εισοδήματος) για τους εξής λόγους:

- Αφού οι έμμεσοι φόροι είναι αντιστρόφως προοδευτικοί πλήττουν περισσότερο τα χαμηλά εισοδήματα, τα οποία όμως έχουν χαμηλή ροπή για αποταμίευση. Έτσι, τα υψηλά εισοδήματα από τα οποία προέρχεται το μεγαλύτερο μέρος των αποταμιεύσεων δεν θίγεται. Αντίθετα, οι άμεσοι φόροι πλήττουν, λόγω προοδευτικότητας του φόρου περισσότερο τα υψηλά εισοδήματα.
- Ο έμμεσος φόρος αν και αντιστρόφως προοδευτικός ως προς το εισόδημα, μπορεί να γίνει προοδευτικός ως προς τη δαπάνη ώστε να αποθαρρύνει τις δαπάνες των υψηλών εισοδημάτων για αγαθά πολυτελείας και να ενισχύσει τις αποταμιεύσεις.
- Στην έκταση που ο έμμεσος φόρος μετακυλιέται στους καταναλωτές, τα κέρδη δεν μειώνονται και συνεπώς δεν επηρεάζεται η ικανότητα αυτοχρηματοδότησης των επενδύσεων.

Οι έμμεσοι φόροι επηρεάζουν την αποδοτικότητα των επενδύσεων κατά έμμεσο τρόπο, δηλαδή μέσω μεταβολών της ζήτησης, ενώ ο φόρος εισοδήματος πλήττει άμεσα την αποδοτικότητα των επενδύσεων. Άρα οι άμεσοι φόροι ασκούν λιγότερο δυσμενή επίδραση στις επενδύσεις.
(Γεώργιος Ανδρουλάκης, 2011)

3. Από την άποψη σταθεροποίησης

Οι έμμεσοι φόροι επιβαρύνουν τα νοικοκυριά, αυξάνουν τις τιμές των προϊόντων στα οποία επιβάλλονται και μειώνουν το πραγματικό εισόδημα. Η μείωση του πραγματικού εισοδήματος προκαλεί μείωση της κατανάλωσης και επομένως και της συνολικής ζήτησης. Το μέγεθος των επιδράσεων των έμμεσων φόρων εξαρτάται από το κατά πόσο οι καταναλωτές αντιλαμβάνονται ότι η επιβολή του φόρου μειώνει το πραγματικό εισόδημα.

Η αντιπληθωριστική επίδραση (μείωση της ζήτησης) του έμμεσου φόρου είναι μεγάλη, όταν οι καταναλωτές έχουν πλήρη αυταπάτη της αξίας του χρήματος.

Εάν όμως οι καταναλωτές δεν έχουν αυταπάτη της αξίας του χρήματος, τότε η αντιπληθωριστική επίδραση του έμμεσου φόρου είναι το ίδιο με εκείνη του άμεσου φόρου).

Ένα άλλο μειονέκτημα των έμμεσων φόρων είναι, ότι η ύψωση των τιμών που προκαλείται από την επιβολή ή την αύξηση των έμμεσων φόρων είναι δυνατό να προκαλέσουν αλυσιδωτές αντιδράσεις αυξήσεων μισθών-τιμών. Αν γίνει αυτό θα οδηγήσει σε αναζωπύρωση του πληθωρισμού και των πληθωριστικών προσδοκιών με αποτέλεσμα την επιδείνωση του προβλήματος του πληθωρισμού.

Αντίθετα η επιβολή αύξησης του φόρου εισοδήματος δεν επιφέρει μείωση της αγοραστικής δύναμης μέσω αύξησης των τιμών (που γίνεται άμεσα αισθητή), αλλά μέσω της μείωσης του διαθέσιμου εισοδήματος που δημιουργεί μικρότερες αντιδράσεις στους φορολογούμενους των μεσαίων και υψηλών εισοδηματικών ομάδων. (Γεώργιος Ανδρουλάκης, 2011)

4. Από την άποψη της δίκαιης διανομής του εισοδήματος

Δικαιότερη κατανομή του εισοδήματος υπάρχει, όταν ο φόρος που επιβάλλεται περιορίζει τις εισοδηματικές διαφορές και καθορίζει υψηλότερη φορολογία στα υψηλότερα εισοδήματα, ενώ παράλληλα λαμβάνει υπόψη τις προσωπικές συνήθειες (πλούτος, οικογενειακή κατάσταση, κ.λπ.) των φορολογούμενων.

Ενώ οι άμεσοι φόροι πληρούν και τις δύο παραπάνω προϋποθέσεις, οι έμμεσοι δεν τις πληρούν. Επομένως οι άμεσοι φόροι, υπό την προϋπόθεση ότι οι φορολογικές υπηρεσίες έχουν την απαιτούμενη οργάνωση και τα μέσα βεβαίωσης και είσπραξης του φόρου εισοδήματος από τους υπόχρεους, είναι αποτελεσματικό μέσο αναδιανομής του εισοδήματος και επίτευξης ενός κοινωνικά δικαιότερου φορολογικού συστήματος.

Επίσης, οι άμεσοι φόροι επιβάλλονται απευθείας επί του εισοδήματος / περιουσίας, στοιχεία τα οποία προσδιορίζουν σε μεγάλο βαθμό την φοροδοτική ικανότητα των φορολογουμένων. Κατά τη επιβολή των άμεσων φόρων προσδιορίζονται προοδευτικοί συντελεστές με μεγαλύτερους φορολογικούς συντελεστές σε υψηλότερα εισοδήματα. Τέλος, όταν επιβάλλονται άμεσοι φόροι είναι δυνατόν να λάβουμε υπόψη τα οικογενειακά βάρη και άλλες ειδικές συνθήκες του φορολογούμενου. (Γεώργιος Ανδρουλάκης, 2011)

2.4 Διάκριση φορολογικών συστημάτων

Τα φορολογικά συστήματα διακρίνονται με βάση τον τρόπο υπολογισμού του φόρου:

A) Στο αναλογικό σύστημα στο οποίο ο φορολογικός συντελεστής παραμένει σταθερός ανεξάρτητα με το ύψος της φορολογητέας ύλης.

B) Στο προοδευτικό σύστημα στο οποίο οι ισχυρότερες οικονομικές τάξεις εισφέρουν στο κράτος πολύ περισσότερα από τις ασθενέστερες.
(www.e-forologia.gr)

2.5 Βασικά χαρακτηριστικά της αναμόρφωσης του φορολογικού συστήματος

A) Αποτελεσματικό

Το φορολογικό σύστημα πρέπει να προωθεί την αποτελεσματική αναδιανομή των οικονομικών πόρων της οικονομίας, να ελαχιστοποιεί τις στρεβλώσεις και να μεγιστοποιεί την αύξηση του εθνικού προϊόντος και της κοινωνικής ευημερίας. (Αναστασόπουλος Ι., Φορτσάκης Θ., 2003)

B) Απλό

Το φορολογικό σύστημα πρέπει να διακρίνεται για την διοικητική του απλότητα έτσι ώστε να είναι εύκολα κατανοητό, να έχει σαφήνεια και να περιορίζει στο ελάχιστο το γραφειοκρατικό κόστος εξυπηρέτησης του, ώστε η διαχείριση του να κοστίζει λιγότερο τόσο στο κράτος όσο και στις οικονομικές μονάδες στους φορολογούμενους πολίτες. (Αναστασόπουλος Ι., Φορτσάκης Θ., 2003)

Γ) Σταθερό

Το φορολογικό σύστημα πρέπει να είναι σταθερό και να σταματήσει αυτή η αλλαγή που γίνεται 2-3 φορές το χρόνο και να προσαρμόζεται με βάση τις ανάγκες του προϋπολογισμού. (Αναστασόπουλος Ι., Φορτσάκης Θ., 2003)

Δ) Κοινωνικά δίκαιο

Το φορολογικό σύστημα πρέπει να διακρίνεται για το δίκαιο χαρακτήρα του στην κατανομή των φορολογικών βαρών έτσι ώστε άτομα με την ίδια φορολογική ικανότητα να έχουν την ίδια φορολογική επιβάρυνση. (Αναστασόπουλος Ι., Φορτσάκης Θ., 2003)

2.6 Αποτελεσματικότητα φορολογικών συστημάτων

Το φορολογικό σύστημα δεν πρέπει να παρεμβαίνει στην αποτελεσματική κατανομή πόρων.

Η Όψεις της οικονομικής αποτελεσματικότητας:

A) Επιδράσεις στη συμπεριφορά των φορολογούμενων: αν υπάρχει φόρος στο μισθό και όχι στα BONUS τότε έχουμε αρνητική επίδραση της οικονομίας γιατί αυτοί που παίρνουν BONUS θα δουλεύουν πιο πολλές ώρες και έτσι δε θα δημιουργούνται νέες θέσεις εργασίας άρα υπάρχει μεγαλύτερη ανεργία.

B) Παραγόμενα οικονομικά αποτελέσματα: είναι ο τρόπος φορολόγησης και είσπραξης φόρων.

Γ) Στρεβλωτική και μη στρεβλωτική φορολογία: Στρεβλωτικοί φόροι αναφέρονται στο άτομο που μπορεί να μεταβάλλει τις φορολογικές υποχρεώσεις του μειώνοντας απλά τις ποσότητες που αγοράζει ένα εμπόρευμα (ΦΠΑ, φόροι εισοδήματος). Οι μη στρεβλωτικοί φόροι αναφέρονται στο άτομο που δεν μπορεί να αλλάξει τη φορολογική του υποχρέωση (εφάπαξ φόροι).

Δ) Διορθωτική φορολογία: Η φορολογία μπορεί όμως να χρησιμοποιηθεί με θετικό τρόπο για να διορθώσει κάποια ατέλεια της αγοράς. Οι

διορθωτικοί φόροι συγκεντρώνουν έσοδα και βελτιώνουν την αποτελεσματική κατανομή των πόρων.

Ε) Επιδράσεις στη γενική ισορροπία: Η φορολογία των τόκων μπορεί να μειώσει το μέγεθος της αποταμίευσης και το κεφαλαιακό απόθεμα το οποίο θα μειώσει την παραγωγικότητα των εργατών και τους μισθούς τους.

Στ) Επιδράσεις εξαγγελίας: Μερικά από τα αποτελέσματα του φόρου μπορεί να γίνουν αισθητά ακόμη και πριν την επιβολή του απλά με την εξαγγελία του φόρου. Όταν εξαγγέλλεται η μελλοντική φορολογική μεταχείριση ενός περιουσιακού στοιχείου, η επίπτωση της αξίας αυτού του στοιχείου είναι άμεση. (*Joseph Stiglitz, 1992*)

2.7 Διοικητικό κόστος φορολογικών συστημάτων

Η διοικητική διαχείριση του φορολογικού συστήματος μας συνεπάγεται σημαντικό κόστος το οποίο μπορεί να είναι είτε άμεσο το κόστος λειτουργίας της υπηρεσίας Εσωτερικών Εσόδων , είτε έμμεσο αυτό που θα υποστούν οι φορολογούμενοι .Αυτό το έμμεσο κόστος προσλαμβάνει ποικιλία μορφών :κόστος του χρόνου που απαιτείται για τη συμπλήρωση των φορολογικών δηλώσεων , το κόστος διατήρησης αρχείων και το κόστος των φοροτεχνικών και νομικών συμβούλων. (Θ. Γεωργακόπουλος,2005)

Το διοικητικό κόστος λειτουργίας ενός φορολογικού συστήματος εξαρτάται από μια σειρά παραγόντων . Πρώτον, από το κόστος των αρχείων που θα διατηρούντο αν δεν υπήρχε φορολογία. Οι επιχειρήσεις οφείλουν να κρατούν αρχεία για δικούς τους εσωτερικούς διαχειριστικούς σκοπούς . Επομένως το φορολογικό σύστημα επιβάλλει μικρό επιπρόσθετο βάρος σε μεγάλους οργανισμούς όταν τους ζητείται

να δηλώσουν το εισόδημα από μισθούς των υπαλλήλων τους. Στο άλλο άκρο τα άτομα που προσλαμβάνουν οικιακή βοηθό δεν έχουν ανάγκη να διατηρούν αναλυτικά στοιχεία για τους μισθούς των υπαλλήλων τους. Μολονότι ο νόμος το απαιτεί τα περισσότερα άτομα που έχουν οικιακή βοηθό μάλλον δεν δηλώνουν τους σχετικούς μισθούς και όσοι το κάνουν το θεωρούν πολύ ενοχλητικό. Το ίδιο ισχύει και για πολύ μικρές επιχειρήσεις. (*Joseph Stiglitz ,1992*)

2.8 Πολιτική υπευθυνότητα

Πολιτικά υπεύθυνη φορολογική δομή είναι εκείνη στην οποία οι φορολογικές αλλαγές προκύπτουν από τις νομοθετημένες μεταβολές εκεί που το κράτος οφείλει να καταφεύγει επανειλημμένα στους πολίτες για την εκτίμηση του κατά πόσο δαπανά λίγα ή πολλά. Οι απότομα προοδευτικοί φορολογικοί συντελεστές σε συνδυασμό με ένα φορολογικό σύστημα, οδηγούν στην αύξηση των φορολογικών εσόδων του κράτους σε πραγματικούς όρους.

Θεωρείται επιθυμητή η πολιτική υπευθυνότητα και εκφράζονται ανησυχίες για τον τρόπο που μπορεί να γίνει κατάχρηση ενός φορολογικού συστήματος σε ένα δημοκρατικό σύστημα, προκειμένου να επιδιωχθούν τα συμφέροντα ειδικών μειοψηφικών ομάδων ή ακόμη και μιας πλειοψηφίας εις βάρος της μειοψηφίας. (*Joseph Stiglitz ,1992*)

2.9 Δικαιοσύνη

Οι περισσότερες επικρίσεις φορολογικών συστημάτων αρχίζουν από την αδικία τους. Είναι δύσκολο να ορίσουμε τι είναι δίκαιο και τι άδικο. Η δικαιοσύνη διακρίνεται σε δυο έννοιες:

A) Οριζόντια δικαιοσύνη: Ένα φορολογικό σύστημα είναι οριζοντίως δίκαιο αν αντιμετωπίζονται με ίσο τρόπο τα άτομα που είναι ίδια σ' όλες τις σημαντικές όψεις τους.

B) Κάθετη δικαιοσύνη: Η αρχή της οριζόντιας δικαιοσύνης λέει ότι τα άτομα που είναι ίδια πρέπει να αντιμετωπίζονται ισότιμα, ενώ η αρχή της κάθετης δικαιοσύνης λέει ότι μερικά άτομα είναι σε θέση να πληρώνουν περισσότερους φόρους και επίσης ότι αυτά τα άτομα θα πρέπει όντως να τους πληρώσουν. (*Joseph Stiglitz, 1992*)

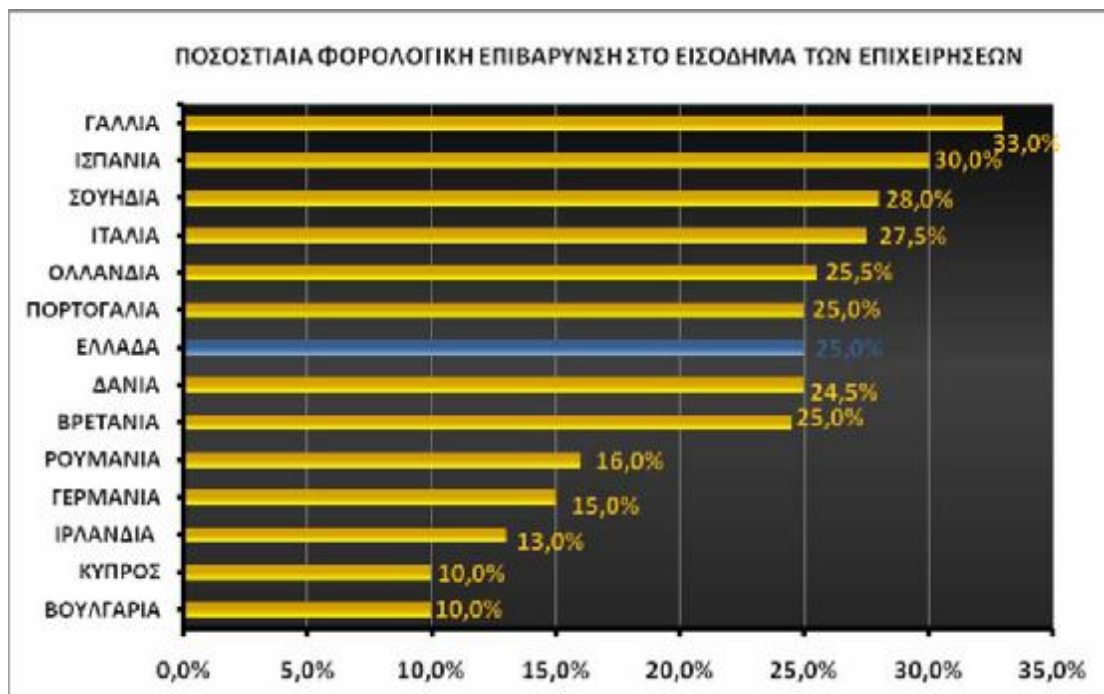
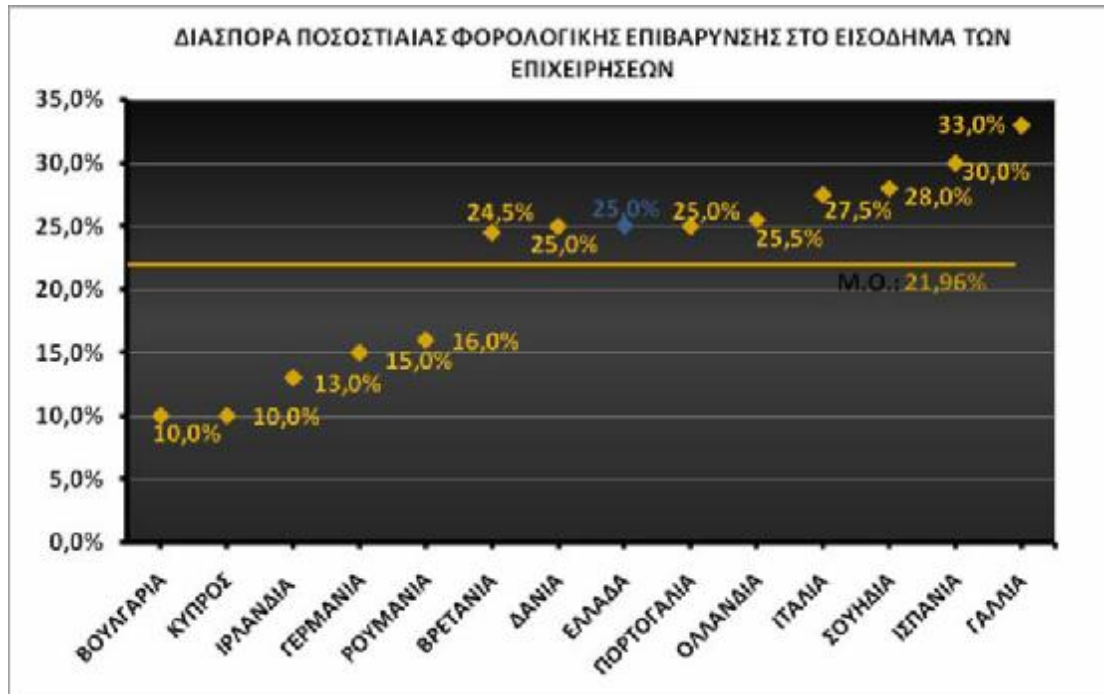
2.10 Φορολογία στην Ελλάδα και Ευρώπη

2.10.1 Φορολογία εισοδήματος επιχειρήσεων

Αναλύοντας την φορολογική επιβάρυνση στο εισόδημα των επιχειρήσεων προκύπτει ότι, οι περισσότερες από τις χώρες του παραδείγματος βρίσκονται πάνω από τον μέσο όρο των 21,96 ποσοστιαίων μονάδων. Για τις περισσότερες χώρες από αυτές, η φορολογική επιβάρυνση παραμένει σταθερή στο 25% - συμπεριλαμβανομένου και της Ελλάδας-, ενώ στις υπόλοιπες περιπτώσεις παρατηρείται διακύμανση από 5,5% έως 11% πάνω από τον μέσο όρο. Οι χώρες οι οποίες βρίσκονται κάτω από τον μέσο όρο είναι μόλις πέντε, με την πρώτη να σχηματίζει διαφορά 8,5 ποσοστιαίων μονάδων από την πρώτη χώρα πάνω του μέσου όρου (16% - 24,5%).

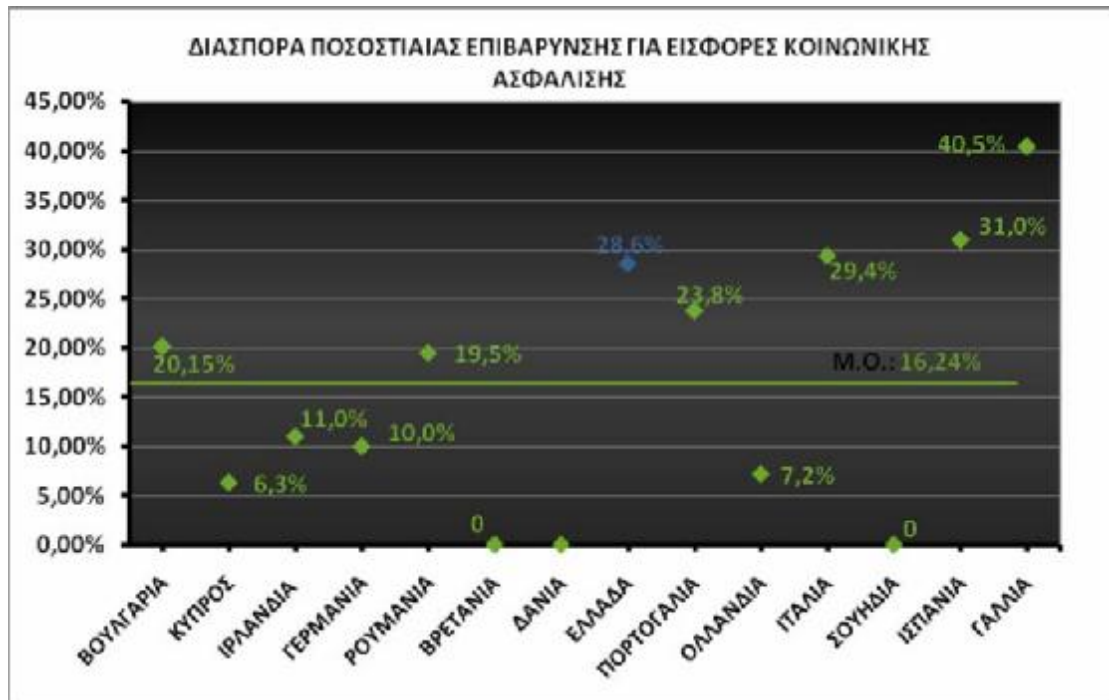
Τόσο στην Βουλγαρία όσο και στην Κύπρο, η φορολογική επιβάρυνση στο εισόδημα των επιχειρήσεων είναι η μικρότερη μεταξύ των χωρών του παραδείγματος -μόλις 10%-, σε αντίθεση με την Ισπανία και την Γαλλία όπου το εισόδημα των επιχειρήσεων φορολογείται με 30% και 33% αντίστοιχα. Την ίδια στιγμή, οι επιχειρήσεις στην Ελλάδα επιβαρύνονται με 25% φορολογία στο εισόδημά τους, 15 ποσοστιαίες

μονάδες περισσότερο από τις δυο χώρες με την χαμηλότερη φορολογική επιβάρυνση, και 5 έως 8 ποσοστιαίες μονάδες λιγότερο από τις χώρες με την υψηλότερη φορολογική επιβάρυνση.

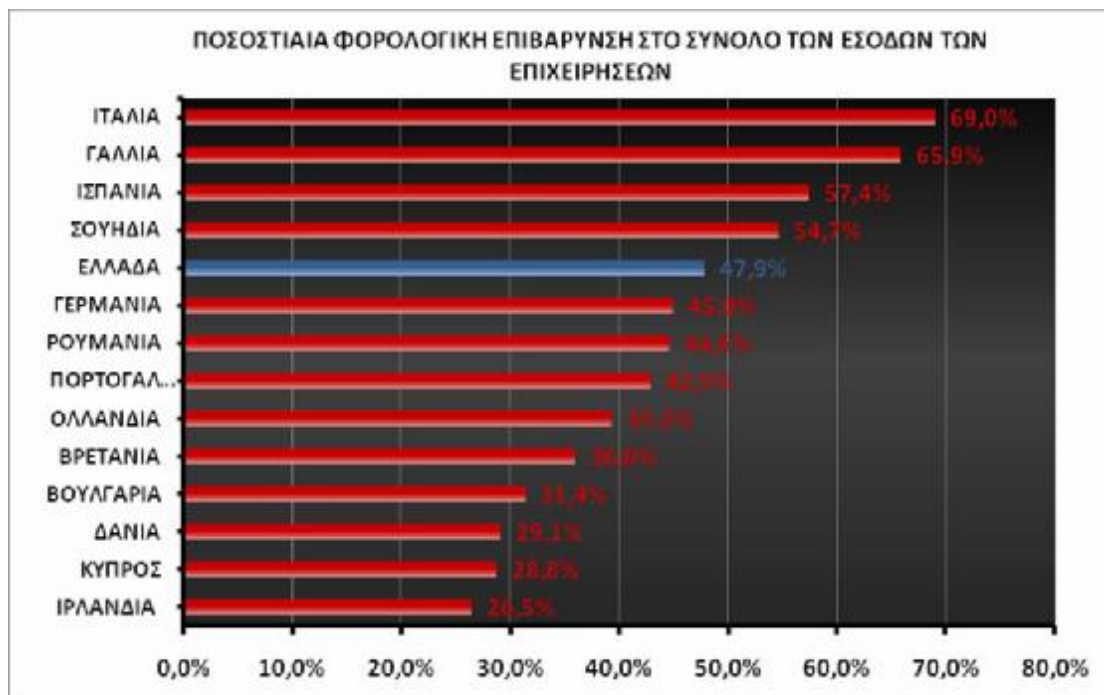
2.10.2 Εισφορές κοινωνικής ασφάλισης

Στο παρακάτω διάγραμμα μπορεί να επισημάνει κανείς ότι, η επιβάρυνση που δέχονται οι επιχειρήσεις για εισφορές κοινωνικής ασφάλισης στις χώρες του παραδείγματος, είναι ισομοιρασμένη και στα δυο άκρα του μέσου όρου. Παρ' όλα αυτά, παρατηρείται αρκετά μεγάλη διασπορά στις ποσοστιαίες μονάδες, καθώς υπάρχουν χώρες στις οποίες δεν επιβάλλεται καμία εισφορά -Βρετανία και Σουηδία- ενώ στην Γαλλία η εν λόγω εισφορά φτάνει το 40,5%. Η Ελλάδα, με ποσοστό 28,6% κατέχει την τέταρτη μεγαλύτερη θέση ανάμεσα στις δεκατέσσερις αυτές χώρες, ξεπερνώντας τον μέσο όρο κατά 12,4 ποσοστιαίες μονάδες, αλλά και την αμέσως επόμενη Πορτογαλία κατά 5 ποσοστιαίες μονάδες. Επιπλέον, το ποσοστό του 28,6% που σημειώνει η Ελλάδα, βρίσκεται μόλις 12% χαμηλότερα από το αντίστοιχο ποσοστό εισφορών που καλούνται να καταβάλλουν οι επιχειρήσεις στην Γαλλία -την υψηλότερη μεταξύ των χωρών του παραδείγματος-, και περισσότερο από 17% υψηλότερα από την Ιρλανδία -την πρώτη χώρα κάτω του μέσου όρου- με ποσοστό 11%. Στο σημείο αυτό πρέπει να επισημανθεί ότι, ο λόγος για τον οποίο δεν αναγράφεται κάποιο ποσοστό για την Δανία είναι ότι οι εισφορές κοινωνικής ασφάλισης ανέρχονται στο σταθερό ποσό των 290 ευρώ.

2.10.3 Επιβάρυνση στο σύνολο των εσόδων

Εξετάζοντας την φορολογική επιβάρυνση στο σύνολο των εσόδων των επιχειρήσεων, διαπιστώνει κανείς ότι οι παρατηρήσεις που σημειώνονται είναι παρόμοιες με τις παρατηρήσεις που απορρέουν από το προηγούμενο διάγραμμα. Ισομοιρασμός των χωρών και στα δυο άκρα του μέσου όρου και μεγάλη διασπορά, η οποία σε αυτή την περίπτωση ανέρχεται στις 42,5 ποσοστιαίες μονάδες. Η Ιρλανδία, με ποσοστό 26,5%, είναι η χώρα με την χαμηλότερη φορολογική επιβάρυνση στο σύνολο των εσόδων των επιχειρήσεων των χωρών του παραδείγματος, και ακολουθούν, η Κύπρος με ποσοστό 28,8% και η Δανία με 29,1%. Στην τελευταία θέση βρίσκεται η Ιταλία, όπου οι επιχειρήσεις επιβαρύνονται με ποσοστό 69%, ενώ προηγούνται η Γαλλία -με ποσοστό 65,9%- και η Ισπανία με ποσοστό 57,4%. Η Ελλάδα, στην προκειμένη περίπτωση βρίσκεται πιο κοντά στον μέσο όρο σε σύγκριση με το προηγούμενο διάγραμμα με ποσοστό 47,9%, ενώ απέχει περισσότερο από 20 ποσοστιαίες μονάδες από την χώρα με την χαμηλότερη φορολογική επιβάρυνση στο σύνολο των εσόδων των επιχειρήσεων, την Ιρλανδία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

3.1 Επιπτώσεις της φορολογίας

Ακόμη και στο πλαίσιο ενός προοδευτικού, δίκαια διαρθρωμένου φορολογικού συστήματος, θα υπάρχουν πάντοτε άτομα που θα επιδιώκουν, παράνομα ή νόμιμα, τη μείωση ή την εξάλειψη της φορολογικής τους επιβάρυνσης. Στην συνέχεια, θα εξετάσουμε τις κυριότερες μορφές αντιδράσεων των ιδιωτικών φορέων στη φορολογία. (Στέλλα Καραγιάννη 2009)

3.2 Μετακύλιση των φόρων

Μετακύλιση: η διαδικασία μετάθεσης του φορολογικού βάρους από τον ένα συναλλασσόμενο στον άλλο. Η μετακύλιση μπορεί να πραγματοποιείται και με έμμεσους και με άμεσους φόρους, π.χ. ο φόρος κατανάλωσης αποδίδεται από τον επιχειρηματία στο Δημόσιο. Αυτός όμως μπορεί να αυξήσει την τιμή πώλησης στο χονδρέμπορα (άρα, να μεταθέσει το φόρο σε αυτόν), ο χονδρέμπορας με τη σειρά του να αυξήσει την τιμή πώλησής του στο λιανοπωλητή και ο τελευταίος στον καταναλωτή.

3.2.1 Διακρίσεις της μετακύλισης

Ο φόρος μπορεί να μετακυλιστεί:

- **Προς τα εμπρός:** η επιχείρηση μεταβιβάζει το φορολογικό βάρος στα επόμενα στάδια της παραγωγικής διαδικασίας, υψώνοντας την τιμή πώλησης.

- **Προς τα πίσω:** η επιχείρηση μεταβιβάζει το φορολογικό βάρος στα προηγούμενα στάδια της παραγωγικής διαδικασίας, μειώνοντας την τιμή αγοράς α' υλών, αμοιβές εργαζομένων κ.ά.

Επίσης, η μετακύλιση του φόρου μπορεί να είναι:

- **Ολική:** όταν ο παραγωγός μεταθέτει στους καταναλωτές όλο το ποσό του φόρου.
- **Μερική:** όταν ο παραγωγός μεταθέτει στους καταναλωτές μόνο ένα τμήμα του φόρου. Τέλος, η μετακύλιση του φόρου μπορεί να γίνει:
- **Εκ των υστέρων:** όταν ο εισαγωγέας πρώτα πληρώνει το φόρο στο Δημόσιο και μετά τον μετακυλίζει.
- **Εκ των προτέρων:** όταν ο λιανοπωλητής εισπράττει πρώτα το φόρο από τους καταναλωτές και μετά τον αποδίδει στο Δημόσιο.

3.3 Φοροδιαφυγή

3.3.1 Ορισμός φοροδιαφυγής

Φοροδιαφυγή: το σύνολο των παράνομων ενεργειών των ιδιωτικών φορέων, οι οποίες αποβλέπουν στη μείωση ή στην εξάλειψη της φορολογικής τους υποχρέωσης, π.χ. η δήλωση στην εφορία χαμηλότερου εισοδήματος, η λαθραία εισαγωγή προϊόντων κλπ.

Η Φοροδιαφυγή εντοπίζεται τόσο στους άμεσους όσο και στους έμμεσους φόρους. Ο φόρος εισοδήματος (φυσικών και νομικών προσώπων) συγκεντρώνει ίσως τα υψηλότερα ποσοστά φοροδιαφυγής, ως άμεσος φόρος και συνεπώς ιδιαίτερος επαχθής. Ειδικότερα η φοροδιαφυγή στη φορολογία εισοδήματος εστιάζεται:

Μισθωτές υπηρεσίες. Στις περιπτώσεις αδήλωτης κύριας εργασίας με τη μορφή πρόσθετης αμοιβής (π.χ. bonus, αμοιβή σε είδος), στη δεύτερη παράλληλη αδήλωτη δραστηριότητα (π.χ. ιδιαίτερα μαθήματα κατ' οίκον από διορισμένους εκπαιδευτικούς)

Ελεύθεροι επαγγελματίες. Στις περιπτώσεις μη έκδοσης δελτίου παροχής υπηρεσιών, ή έκδοσης με αναγραφόμενο μικρότερο ποσό αμοιβής από το πραγματικό, ή έκδοσης από τρίτα πρόσωπα (αφανείς συνεργάτες, άσκηση ελεύθερου επαγγέλματος υπό τη μορφή μονοπρόσωπης ΕΠΕ κ.α.).

Γεωργικές επιχειρήσεις. Στις περιπτώσεις πώλησης αγροτικών προϊόντων χωρίς έκδοση φορολογικού παραστατικού (με υποχρέωση από το ΚΒΣ έκδοσης), ή στη διόγκωση δαπανών με λήψη εικονικών τιμολογίων προκειμένου να τύχουν επιστροφής ΦΠΑ.

Εισόδημα από ενοίκια. Στις περιπτώσεις μη κατάθεσης μισθωτηρίου συμβολαίου για απόκρυψη εισοδήματος ενοικίασης ακινήτου, ή δήλωσης ενοικίου μικρότερου από το πραγματικά εισπραττόμενο, ή μη δήλωσης δευτερευουσών κατοικιών ή λοιπών ιδιοχρησιμοποιούμενων ακινήτων (δηλώνονται ως κενές) ώστε να αποφεύγεται η τεκμαρτή τους φορολόγηση.

Φοροδιαφυγή στο φόρο προστιθέμενης αξίας (Φ.Π.Α.) Οι συνηθέστερες μέθοδοι φοροδιαφυγής στον ΦΠΑ έχουν ως εξής:

- Αγορές και πωλήσεις χωρίς έκδοση ή ανακριβή έκδοση παραστατικών
- Έκδοση και λήψη πλαστών ή εικονικών φορολογικών στοιχείων και καταχώρηση αυτών στα τηρούμενα βιβλία.

- Καταχώρηση αυξημένων δαπανών με σκοπό την επιστροφή, την έκπτωση ή το συμψηφισμό του ΦΠΑ.
- Διακίνηση και τιμολόγηση εμπορευμάτων από χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) με πλαστά παραστατικά ή από ανύπαρκτες εταιρείες ή εμφάνιση συναλλαγών από τρίτες χώρες ως δήθεν ενδοκοινοτικές.
- Έκπτωση ΦΠΑ για δαπάνες που δεν αναγνωρίζονται ή για πράξεις για τις οποίες δεν παρέχεται δικαίωμα έκπτωσης.
- Παρατηρείται επίσης στον ενδοκοινοτικό ΦΠΑ η οργανωμένη απάτη τύπου Carousel, διαδοχικών δηλαδή συναλλαγών που οδηγούν στη μη καταβολή ΦΠΑ ή την αδικαιολόγητη απαίτηση επιστροφής ΦΠΑ.

3.3.2 Ιστορική αναδρομή φοροδιαφυγής

Η φοροδιαφυγή είναι τόσο παλιά όσο και ο άνθρωπος και έχουμε ιστορικά στοιχεία για ποινές σε φοροφυγάδες ήδη στο Αρχαίο Ισραήλ, το φαινόμενο ήταν γνωστό τόσο στην Αρχαία Αθήνα, όσο και στην Αρχαία Σπάρτη, όπως επίσης και στην Ρωμαϊκή και μετέπειτα στην Βυζαντινή Αυτοκρατορία.

Σήμερα είναι παγκόσμιο και έχει διαστάσεις που δεν είναι καθόλου αμελητέες ακόμη και για χώρες με καλά οργανωμένα φορολογικά συστήματα και κρατικές υποδομές, όπως οι χώρες της Ε.Ε και οι Η.Π.Α. Φυσικά ο ακριβής υπολογισμός της είναι πολύ δύσκολος έως αδύνατος, μπορούμε όμως ασφαλέστερα να εκτιμήσουμε το μέγεθος της παραοικονομίας, σημαντικό μέρος της οποίας αποτελεί η φοροδιαφυγή και έτσι αποκτούμε μια ακριβέστερη εικόνα για την έκταση του φαινομένου. Έτσι γνωρίζουμε ότι δεν υπάρχει καμιά χώρα στον κόσμο που να μπορεί να ισχυριστεί ότι έλυσε εντελώς το πρόβλημα, αντίθετα

υπάρχουν πολλές που η κατάσταση είναι κυριολεκτικά ανεξέλεγκτη.(
Γιώργος Γκουμπανιτσάς,2010)

3.3.3 Γιατί όμως αποτελεί πρόβλημα η φοροδιαφυγή;

Μια πρώτη απάντηση είναι, γιατί είναι ένα σοβαρό αίτιο για μεγάλα δημόσια ελλείμματα, μια και προκαλεί έλλειψη οικονομικών πηγών για το κράτος και το καθιστά ανίκανο να καλύψει τα έξοδά του. Αυτό οδηγεί τις Κυβερνήσεις σε αυξημένο εξωτερικό ή εσωτερικό δανεισμό. Το πρώτο σημαίνει λιγότερη ανεξαρτησία και ελευθερία οικονομικών και άλλων επιλογών για τη χώρα, αλλά και αύξηση το δημοσίου χρέους λόγω των υψηλών επιτοκίων του εξωτερικού δανεισμού. Η δεύτερη σημαίνει αύξηση των επιτοκίων προκειμένου να προσελκυσθούν ιδιωτικά κεφάλαια προς κάλυψη του δημοσίου ελλείμματος, όμως αυτό μειώνει την κυκλοφορία του χρήματος στην αγορά και εγκλωβίζει μεγάλα ιδιωτικά κεφάλαια στο Κρατικό Θησαυροφυλάκιο με αποτέλεσμα την μείωση των ιδιωτικών επενδύσεων, που είναι απολύτως αναγκαίες για την ανάπτυξη της Οικονομίας, με αποτέλεσμα στασιμότητα και μείωση ανταγωνιστικότητας.

Άλλη βλαβερή συνέπεια της φοροδιαφυγής είναι η δημιουργία ανισοτήτων μεταξύ των πολιτών, μια και κάποια επαγγέλματα μπορούν να φοροδιαφεύγουν και κάποια όχι, κάτι που όχι μόνο δημιουργεί ανισότητα ως προς την επιβάρυνση των φορολογουμένων, αλλά οι φόροι γίνονται ακόμη επαχθέστεροι για τους μη φοροδιαφεύγοντες λόγω της υστέρησης των δημοσίων εσόδων, υστέρηση που συνήθως καλύπτεται από την επιβάρυνση εκείνων που ήδη πληρώνουν πολλούς φόρους.

Η φοροδιαφυγή όμως οδηγεί και σε κακό καταμερισμό των πηγών πλούτου, επειδή οι άνθρωποι σε πολλές περιπτώσεις μπορεί να επιλέγουν

την ανάμειξή τους σε ορισμένες δραστηριότητες, όχι επειδή είναι πραγματικά ανταγωνιστικές ή παραγωγικές, αλλά με κριτήριο την ευκολία διαπράξεως φοροδιαφυγής.

Πρόβλημα όμως δημιουργείται και στον τομέα του ανταγωνισμού ο οποίος νοθεύεται, αφού κάποιες αδύναμες επιχειρήσεις με οριακή κερδοφορία, χρησιμοποιούν την φοροδιαφυγή σαν στρατηγικό πλεονέκτημα, προκειμένου να μειώσουν το κόστος τους και αυτό βέβαια βρίσκεται πολύ μακριά από την ήδη ουτοπική ιδέα του τέλειου ανταγωνισμού. Αυτό επιπλέον αποθαρρύνει τις επιχειρήσεις από νέες επενδύσεις και ανάληψη ρίσκων για αύξηση της κερδοφορίας τους, αφού αυτό μπορούν να το επιτύχουν με πολύ ευκολότερο τρόπο, την φοροδιαφυγή.

Φοροδιαφυγή σημαίνει όμως και σπατάλη πηγών σε μη παραγωγικές δραστηριότητες. Αυτό συμβαίνει επειδή δημιουργεί υψηλά κόστη συναλλαγών [transaction costs] για τους φοροφυγάδες. Με τον όρο αυτό εννοούνται όλα εκείνα τα έξοδα σε χρήμα, χρόνο και προσπάθεια, στα οποία πρέπει να υποβληθούν προκειμένου να επιτύχουν τη φοροδιαφυγή, χωρίς να συλληφθούν [π.χ. ειδικούς λογιστές και δικηγόρους, χρόνο και προσπάθεια για την τήρηση των περιβόητων διπλών βιβλίων κλπ]. Όμως και για την Κυβέρνηση, η ύπαρξη της φοροδιαφυγής σημαίνει υψηλά κόστη συναλλαγών και διοικήσεως [transaction and administrative costs], μια και πρέπει να συγκροτήσει και να διατηρήσει αποτελεσματικό, όλον εκείνο τον ελεγκτικό μηχανισμό που είναι απαραίτητος, για να γίνει η φοροδιαφυγή δυσκολότερη. Ενώ θα πρέπει να θεσπίζει και ειδικούς νόμους, όσο το δυνατόν αποτελεσματικότερους κατά της φοροδιαφυγής, που και αυτοί συνιστούν επιπλέον κόστος συναλλαγής. *(Γιώργος Γκουμπανισάς, 2010)*

Η παραοικονομία, της οποίας κύριο μέρος και αιτία αποτελεί η φοροδιαφυγή, σημαίνει όμως και ότι πολλά ιδιωτικά εισοδήματα μένουν εκτός των επισήμων στατιστικών και υπολογισμών, όπως αυτός του Α.Ε.Π., που δείχνουν την πραγματική κατάσταση της οικονομίας. Αυτό σημαίνει ότι η Κυβέρνηση δεν έχει την ακριβή εικόνα της κατάστασης και είναι πολύ πιθανό να λάβει λανθασμένες αποφάσεις σε σχέση με την οικονομία και πιθανώς να δημιουργήσει περισσότερα προβλήματα από εκείνα που θέλει να λύσει.

Τέλος, αν λάβουμε σαν δεδομένο ότι οι δραστηριότητες των φοροφυγάδων πληρώνονται πάντοτε τοις μετρητοίς, η φοροδιαφυγή μειώνει την ελαστικότητα της ζήτησης ρευστού στις αλλαγές των κρατικών επιτοκίων, κάτι που σημαίνει μεγαλύτερες δυσκολίες στην εφαρμογή νομισματικής πολιτικής. *(Γιώργος Γκουμπανισάς, 2010)*

3.3.4 Θετικές πλευρές φοροδιαφυγής

Βέβαια ορισμένοι μπορεί να διακρίνουν και μερικές θετικές πλευρές στην φοροδιαφυγή. Αν θεωρήσουμε την κυβέρνηση σαν «Λεβιάθαν», που απομυζά τους φορολογουμένους, η φοροδιαφυγή μπορεί να είναι και ωφέλιμη σαν σήμα προς την κυβέρνηση να αλλάξει την πολιτική της. Βέβαια πίσω από αυτήν την άποψη κρύβεται η ακραία φιλελεύθερη ιδέα που υποστηρίζει ότι η φοροδιαφυγή είναι το μόνο μέσο που έχει ο φορολογούμενος στην διάθεσή του για να αντισταθεί στην αυξανόμενη παρέμβαση του κράτους στην προσωπική του ελευθερία.

Ένα άλλο θετικό αποτέλεσμα της φοροδιαφυγής είναι ότι μπορεί να δώσει δυνατότητα για οικονομικώς παραγωγικές δραστηριότητες, οι οποίες άλλως δεν θα υπήρχαν καθόλου, λόγω της φορολογίας. Είναι γνωστό ότι οι φόροι χρησιμοποιούνται και για την υποβοήθηση

ορισμένων δραστηριοτήτων, είτε για την αποθάρρυνση από άλλες. Βέβαια οι κυβερνητικές αυτές επιλογές δεν γίνονται πάντα με βάση την λογική του γενικού συμφέροντος, αλλά συχνά επηρεάζεται και από διάφορες ομάδες πίεσης [lobbies]. Σ' αυτές τις περιπτώσεις η φοροδιαφυγή μπορεί να βελτιώσει αυτήν την κακή κατανομή πηγών.

Όμως και η τυχόν σπατάλη των δημοσίων εσόδων από την κυβέρνηση συνιστά κακή κατανομή των πηγών πλούτου σε μη παραγωγικές δραστηριότητες, κάτι το οποίο πιθανώς να διορθώνεται με την φοροδιαφυγή. *.(Γιώργος Γκουμπανισάς, 2010)*

Συνεπώς η φοροδιαφυγή, ως παραβίαση νομοθεσίας είναι ένα νομικό φαινόμενο, το οποίο έχει όμως πολύ σημαντικά οικονομικά αποτελέσματα και οικονομικές διαστάσεις, αποτελεί λοιπόν προνομιακό πεδίο μελέτης για μια επιστήμη, όπως η Οικονομική Ανάλυση του Δικαίου, η οποία συνδυάζει την Νομική με την Οικονομική σκέψη. Πρώτος δε ο Garry Becker το πρότεινε, ενώ οι Allingham, Sandmo το πραγματοποίησαν. *.(Γιώργος Γκουμπανισάς, 2010)*

3.3.5 Αιτία φοροδιαφυγής

Ως προς τα αίτια της φοροδιαφυγής, η Οικονομική Ανάλυση του Δικαίου πρωτίστως θα αναφερθεί στην ίδια την φύση του ανθρώπου. Με βάση την θεμελιώδη υπόθεση της Νεοκλασικής Οικονομικής Επιστήμης, ο άνθρωπος είναι ορθολογιστής, εγωιστής, μεγιστοποιητής χρησιμότητας [rational, self-interested, utility maximizer]. Αυτή η υπόθεση αντιπροσωπεύει ένα σημαντικό μέρος της ανθρώπινης προσωπικότητας και συμπεριφοράς. Η φοροδιαφυγή σκοπό έχει την πληρωμή λιγότερου ή καθόλου φόρου. Ο φόρος είναι ένα ποσό χρημάτων που αντιστοιχεί σε μια «χρησιμότητα» [utility] για τον φορολογούμενο και συνιστά απώλεια

αυτής της χρησιμότητας για τον συγκεκριμένο άνθρωπο. Επομένως η αναμενόμενη αντίδραση του φορολογουμένου, σύμφωνα με το παραπάνω μοντέλο της ανθρώπινης συμπεριφοράς, είναι να κάνει κάθε προσπάθεια για να προστατευθεί από αυτήν την απώλεια χρησιμότητας.
(Γιώργος Γκουμπανιτσάς, 2010)

Στην ίδια βάση στηρίζεται και ένα δεύτερο αίτιο της φοροδιαφυγής που είναι οι υψηλοί φορολογικοί συντελεστές. Γνωρίζουμε ότι όσο υψηλότερη είναι η φορολογία που επιβάλλεται τόσο μεγαλύτερες θα είναι οι προσπάθειες των φορολογουμένων να φοροδιαφύγουν, αυτό γιατί το αναμενόμενο κέρδος από την φοροδιαφυγή μεγαλώνει πολύ και έτσι είναι διατεθειμένοι να καταβάλουν και μεγαλύτερο ακόμα κόστος προσπαθειών για να το επιτύχουν. Οι καμπύλες του Laffer και Gutman δείχνουν ότι μετά από ένα σημείο αύξησης φορολογικών συντελεστών, τα έσοδα του κράτους αυξάνονται αντί να μειώνονται. Βέβαια υπάρχει και αντίθετη άποψη που ισχυρίζεται ότι η αύξηση του αναμενόμενου κέρδους από την φοροδιαφυγή εξουδετερώνεται από ένα άλλο φαινόμενο: ο φορολογούμενος με την αύξηση των συντελεστών γίνεται φτωχότερος και αυτό σημαίνει, με βάση τον «Νόμο της Αυξανόμενης Αποστροφής για τον Κίνδυνο με την αύξηση του εισοδήματος και το αντίστροφο» [Law of Decreasing Risk Aversion with the increase of income and the Opposite], ότι καθίσταται πιο επιφυλακτικός απέναντι στον κίνδυνο απ' ό,τι ήταν πριν, άρα η απόφαση για φοροδιαφυγή γίνεται δυσκολότερη. Βέβαια το πρόβλημα της άποψης αυτής είναι ότι παίρνει σαν δεδομένο ότι η αύξηση των φορολογικών συντελεστών κάνει τον φτωχό φτωχότερο, όμως αυτό είναι ένα μεταγενέστερο στάδιο, αφού ο φορολογούμενος αντιδρά άμεσα στην αύξηση των συντελεστών με φοροδιαφυγή για να αποφύγει ακριβώς αυτή την μείωση του πλούτου του.

Μπορούμε να πούμε ότι η φοροδιαφυγή και η συμμόρφωση στους φόρους είναι σαν δύο υποκατάστατα αγαθά [substitutive goods]. Αν η τιμή της συμμόρφωσης αυξηθεί εξαιτίας των υψηλών φορολογικών συντελεστών οι φορολογούμενοι πιθανότατα θα επιλέξουν φοροδιαφυγή και σ' αυτήν την περίπτωση το αποτέλεσμα της υποκατάστασης [η απώλεια των χρημάτων για το κράτος λόγω αλλαγής συμπεριφοράς των φορολογουμένων] μπορεί να είναι μεγαλύτερο από την αύξηση στα έσοδα του κράτους συνεπεία της αύξησης των συντελεστών. Στην περίπτωση αυτή η ελαστικότητα της ζήτησης για συμμόρφωση με το φορολογικό σύστημα θα είναι πολύ μεγάλη και οι φορολογούμενοι θα ανταποκριθούν άμεσα σε μια αύξηση της τιμής της συμμόρφωσης [υψηλότεροι συντελεστές] με μείωση της ζήτησής τους γι' αυτήν, δηλ. θα προτιμήσουν τη φοροδιαφυγή. *(Γιώργος Γκουμπανισάς, 2010)*

Άλλο σημαντικό αίτιο της φοροδιαφυγής θεωρείται και η ασθενής Φορολογική Ηθική, κάτι που αποδέχονται άπαντες και υπάρχουν και εμπειρικές αποδείξεις. Γιατί όμως ενώ η δειλία ή λιποταξία σε καιρό πολέμου θεωρείται κάτι απόλυτα ηθικά απαράδεκτο, ενώ η φοροδιαφυγή όχι. Εκ πρώτης όψεως φαίνεται παράξενο γιατί στην πρώτη περίπτωση η άρνηση της διακινδύνευσης της ζωής, προς όφελος της πατρίδας, θεωρείται απαράδεκτη, ενώ στην δεύτερη περίπτωση η άρνηση της καταβολής κάποιων χρημάτων, που είναι πολύ ελάσσονα ζημία σε σχέση με το πρώτο, δεν θεωρείται τόσο ηθικώς απαξιωτικό. Έχει όμως εξήγηση διότι σε περίοδο πολέμου, απειλείται αυτή η ίδια η ύπαρξη μιας χώρας, ενός έθνους, κάτι που συνεπάγεται υψηλό προσωπικό κόστος για κάθε άτομο που ζει σ' αυτή τη χώρα. Ενώ αντίθετα στην περίπτωση της φοροδιαφυγής, η απειλή για την υστέρηση εσόδων για το κράτος έχει μικρότερη και όχι τόσο εμφανή επίδραση στο προσωπικό του συμφέρον. Επίσης η απειλή από την φοροδιαφυγή για το κράτος θεωρείται μικρή και

δεν είναι ξεκάθαρη, αφού πολλοί πιστεύουν ότι η Κυβέρνηση μπορεί πάντοτε με διάφορους τρόπους να βρει τα χρήματα που χρειάζεται. .(*Γιώργος Γκουμπανιτσάς,2010*)

Εμπειρική έρευνα έχει δείξει ότι οι έχοντες υψηλή φορολογική ηθική επηρεάζονται πολύ λιγότερο από την αύξηση των φορολογικών συντελεστών, σε σχέση με τους έχοντες χαμηλή.

Άλλο αίτιο της φοροδιαφυγής είναι ο πληθωρισμός, μια και αυτός μειώνει το πραγματικό εισόδημα του φορολογουμένου κι έτσι η χρησιμότητα [utility] που αυτός χάνει, όταν πληρώνει φόρο, είναι υψηλότερη τώρα, έστω κι αν πληρώνει το ίδιο ποσό χρημάτων με την προηγούμενη χρονιά. Αυτό είναι αποτέλεσμα του Νόμου της Ελαττούμενης Οριακής Χρησιμότητας του Χρήματος [Law of Diminishing Marginal Utility of money]. Αυτό σημαίνει ότι όσο φτωχότερος είναι κάποιος, τόσο μεγαλύτερη ωφέλεια – χρησιμότητα αντλεί από κάθε επιπλέον μονάδα χρήματος. Άρα το αναμενόμενο κέρδος από την φοροδιαφυγή είναι τώρα υψηλότερο και αυτό την κάνει ελκυστικότερη. Φυσικά τα ίδια αποτελέσματα με τον πληθωρισμό έχει και κάθε κακή οικονομική κατάσταση ή κρίση στην Εθνική Οικονομία, που έχει σαν αποτέλεσμα την μείωση του προσωπικού πλούτου των φορολογουμένων. .(*Γιώργος Γκουμπανιτσάς,2010*)

Άλλοι παράγοντες που συντελούν στην φοροδιαφυγή είναι η ύπαρξη και ανάπτυξη της Μαύρης Εργασίας [της αδήλωτης], αλλά και η αύξηση της ανεργίας. Αυτό γιατί η υψηλή ανεργία ευνοεί την αδήλωτη εργασία, αυξάνει την φτώχεια και επηρεάζει με τον τρόπο που αναφέρθηκε στην προηγούμενη παράγραφο, αλλά λειτουργεί και αμβλύνει την Φορολογική Ηθική, μια και ο άνεργος αισθάνεται εγκατελειμένος από το κράτος και έχει μικρή διάθεση να πληρώσει γι' αυτό.

Τέλος σαν λόγος της φοροδιαφυγής μπορεί να αναφερθεί και ένας ψυχολογικός, που τον αποδέχονται και ορισμένοι συγγραφείς όπως ο Harten και Bartholomew. Συγκεκριμένα η φοροδιαφυγή μπορεί να θεωρηθεί σαν ένα είδος παιχνιδιού που δίνει ευχαρίστηση σε κάποιους ανθρώπους τουλάχιστον, την ευχαρίστηση της απόδρασης από τον κίνδυνο της σύλληψης και ποινής. Έτσι, αν δεχτούμε αυτήν την άποψη η φοροδιαφυγή μπορεί να δώσει χρησιμότητα [utility], όχι μόνον διαμέσου του προϊόντος της, αλλά και αυτή καθεαυτή σαν πράξη. Εδώ μιλούμε βέβαια για την ψυχική ευχαρίστηση σαν εκδοχή χρησιμότητας.

Πέραν των αιτίων υπάρχουν και διάφοροι παράγοντες που χωρίς να αποτελούν αίτια επηρεάζουν με τον ένα ή τον άλλο τρόπο την φοροδιαφυγή. Κατ' αρχήν υπάρχουν πολλοί παράγοντες που επηρεάζουν την Φορολογική Ηθική και μέσω αυτής την φοροδιαφυγή.

Ένας είναι η αύξηση των δημοσίων εξόδων. Οι Gaudemet και Molinier αναφέρουν τον νόμο της αυξανόμενης αντίστασης στον φόρο, που είναι συνέπεια του νόμου του Wagner για την σταθερή αύξηση των δημοσίων εξόδων. Επίσης η αντίληψη των φορολογουμένων για το δίκαιο ή μη του φορολογικού συστήματος και του τρόπου της εφαρμογής του από τις Κρατικές Υπηρεσίες επηρεάζει την Φορολογική τους Ηθική. Ενώ σημαντικός παράγων φαίνεται να είναι και ο κοινωνικός περίγυρος, τα άτομα έχουν την τάση να φοροδιαφεύγουν περισσότερο, όταν γνωρίζουν ότι και άλλοι πράττουν το ίδιο. Φυσικά σαν βασική πηγή της Ηθικής εν γένει και η θρησκεία, επηρεάζει και την Φορολογική Ηθική, ενώ σημαντικός παράγων φαίνεται να είναι και η Ιστορική Μνήμη Ξένης Κατοχής ενός λαού, ο οποίος έχει συνδέσει τον φόρο με την κατοχή και τον θεωρεί μέσο εκμετάλλευσής του από τον κατακτητή. Σημαντικός παράγων φαίνεται να είναι και η κρίση αντιπροσωπευτικότητας στις

σύγχρονες δημοκρατίες και η κρίση εμπιστοσύνης προς τα κόμματα και τους κρατικούς θεσμούς.

Βασικός παράγων επίσης είναι η ποιότητα και ποσότητα των προσφερομένων από το κράτος υπηρεσιών στους πολίτες. Όταν οι υπηρεσίες αντιστοιχούν κάπως με τα χρήματα που προσφέρονται, τότε ο φορολογούμενος δεν χάνει μονάδες χρησιμότητας όταν πληρώνει φόρο, αλλά μπορεί να θεωρηθεί ότι βρίσκεται στην επονομαζόμενη «Pareto optimal situation», όπου ένας τουλάχιστον κερδίζει [εδώ το Κράτος], ενώ κανένας δεν βρίσκεται σε χειρότερη κατάσταση. Φυσικά σε μια τέτοια κατάσταση ο φορολογούμενος δεν έχει αίσθηση ότι γίνεται αντικείμενο εκμετάλλευσης ή κλοπής από το κράτος, αλλά ότι αγοράζει κάτι με τα χρήματά του και είναι σαφές ότι η συμμόρφωσή του με τη φορολογική νομοθεσία σε αυτήν την περίπτωση θα είναι πολύ μεγαλύτερη. *.(Γιώργος Γκουμπανιτσάς,2010)*

Επίσης η εκτίμηση που έχουν οι φορολογούμενοι για την επίδραση της φοροδιαφυγής στην Εθνική Οικονομία, η «νομιμοποίηση» των νόμων στην συνείδηση του πολίτη. Η γενικότητα, η αμεροληψία και η μονιμότητα είναι σύμφωνα με τους Gaudemet, Molinier, οι παράγοντες που νομιμοποιούν και προκαλούν αποδοχή του Δικαίου, στοιχεία που συχνά λείπουν από την φορολογική νομοθεσία.

Τέλος και ο τρόπος αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής από την κυβέρνηση επηρεάζει την Φορολογική Ηθική. Η συνήθης πρακτική του κλεισίματος των ανέλεγκτων υποθέσεων με την καταβολή ενός ποσού, προκειμένου ο φορολογούμενος να αποφύγει τον έλεγχο, καθώς και η μείωση ή απόσβεση των ποινών και προστίμων στα πλαίσια διαφόρων ρυθμίσεων και συμβιβασμών κλονίζουν ισχυρά την Φορολογική Ηθική. *.(Γιώργος Γκουμπανιτσάς,2010)*

Υπάρχουν και προσωπικοί παράγοντες που επηρεάζουν την απόφαση κάθε προσώπου για φοροδιαφυγή. Ένας πολύ σημαντικός είναι η στάση του φορολογουμένου απέναντι στον κίνδυνο, αν δηλαδή τον αποστρέφεται [risk averse], τον αγαπά [risk lover] ή είναι αδιάφορος [risk neutral]. Είναι προφανές ότι όσο μεγαλύτερη είναι η αποστροφή του προς τον κίνδυνο, τόσο δυσκολότερη θα είναι και η απόφαση για να φοροδιαφύγει.

Επίσης η διάθεση για εργασία μπορεί να επηρεάσει την απόφαση για φοροδιαφυγή. Άνθρωποι που δεν επιθυμούν να δουλεύουν πολύ, έχουν όμως ανελαστικές ή αυξανόμενες δαπάνες, είναι επιρρεπείς στην φοροδιαφυγή, με σκοπό να βρουν το επιπλέον εισόδημα που χρειάζονται, βέβαια αυτό θα συμβεί μόνον αν το αναμενόμενο κόστος της φοροδιαφυγής για τον συγκεκριμένο άνθρωπο είναι χαμηλότερο από το αναμενόμενο κόστος της προσφοράς επιπλέον εργασίας. *(Γιώργος Γκουμπανιτσάς, 2010)*

Προσωπικοί παράγοντες όπως η ηλικία, η οικογενειακή κατάσταση, το μορφωτικό επίπεδο, το επάγγελμα επηρεάζουν επίσης. Ως προς το επάγγελμα είναι σαφές ότι τα «ελεύθερα» επαγγέλματα έχουν πολύ χαμηλό [transaction cost] διάπραξης φοροδιαφυγής, ενώ και το αναμενόμενο κόστος μιας πιθανής σύλληψής τους είναι πολύ μικρότερο από αυτό των μισθωτών, αφού οι πιθανότητες να συλληφθούν είναι πολύ μικρότερες.

Το επίπεδο του προσωπικού εισοδήματος φαίνεται σημαντικός παράγων που επηρεάζει την φοροδιαφυγή, όμως οι ερευνητές δεν συμφωνούν αν αυτή αυξάνει ή μειώνεται όταν ανεβαίνει το επίπεδο του εισοδήματος. Φαίνεται σωστότερη η άποψη ότι αυτή αυξάνεται ανάλογα με το ατομικό εισόδημα, μια και κατ' αρχήν υψηλότερο εισόδημα, όπως

προαναφέρθηκε, σημαίνει και μικρότερη αποστροφή προς τον κίνδυνο, άρα ευκολότερη απόφαση για φοροδιαφυγή. Επίσης ο έχων μεγαλύτερο εισόδημα μπορεί ευκολότερα να καλύψει τα υψηλά [transaction costs] της φοροδιαφυγής, ενώ μέσω ομάδων πίεσης στις οποίες έχει ευκολότερη πρόσβαση, μπορεί να επηρεάσει τόσο την φορολογική νομοθεσία, όσο και την εφαρμογή της, κάνοντας έτσι ακόμη ευκολότερη την φοροδιαφυγή και μειώνοντας το αναμενόμενο κόστος της.

Τέλος σημαντικός προσωπικός παράγων φαίνεται να είναι και η τυχόν προηγηθείσα σύλληψη του φοροφυγάδα για τον λόγο αυτό. Η παρελθούσα σύλληψη φαίνεται ότι επηρεάζει αρνητικά την φοροδιαφυγή. Τα άτομα εκτιμούν την πιθανότητα για την εμφάνιση ενός γεγονότος από την ανάμνηση παρομοίων γεγονότων του παρελθόντος. Επιπλέον σε περίπτωση υποτροπής υπάρχει υψηλότερη ποινή [άρα μεγαλύτερο αναμενόμενο κόστος], αλλά και υψηλότερη πιθανότητα σύλληψης στο μέλλον [επίσης αυξάνει το αναμενόμενο κόστος που είναι Ποινή X Πιθανότητα Σύλληψης], μια και ανήκει στους υπόπτους.

Πέραν των προσωπικών, υπάρχουν και κάποιοι παράγοντες γενικής φύσης που επηρεάζουν την φοροδιαφυγή. Τέτοιοι είναι κατά πρώτον η ποινή της, μια και επηρεάζει το αναμενόμενο κόστος. Ο άνθρωπος, ως ορθολογιστής, εγωιστής, μεγιστοποιητής χρησιμότητας, πριν από κάθε απόφασή του, άρα και αυτήν της φοροδιαφυγής, κάνει την λεγόμενη στάθμιση κέρδους-ζημίας [cost-benefit analysis]. Θα προχωρήσει στην φοροδιαφυγή μόνον όταν το αναμενόμενο κέρδος του είναι μεγαλύτερο από το αναμενόμενο κόστος. Επομένως αύξηση είτε της ποινής, είτε της πιθανότητας συλλήψεως οδηγούν αντίστοιχα στην μείωση της φοροδιαφυγής. *(Γιώργος Γκουμπανιτσάς, 2010)*

Βέβαια η πιθανότητα σύλληψης μπορεί να επηρεάζεται από το επίπεδο εισοδήματος του φορολογουμένου και από το επάγγελμά του. Υπό την προϋπόθεση ότι και οι Φορολογικές Αρχές ενεργούν σαν ορθολογιστές, εγωιστές και ωφελιμιστές, μπορούμε να πούμε ότι προτιμούν να ελέγχουν άτομα με υψηλότερο επίπεδο εισοδήματος και με επάγγελμα που ελέγχεται με σχετικά μικρό κόστος για την Εφορία. Έτσι το προσδοκώμενο κέρδος [ΠΚ] για τις Αρχές από τον έλεγχο προκύπτει ως εξής : $ΠΚ = \text{Πιθανότητα σύλληψης φοροφυγάδα } X [\text{καθαρά έσοδα από την σύλληψη φοροδιαφυγής} - \text{κόστος}]$. Όπου κόστος θα πρέπει να εννοήσουμε τα διοικητικά έξοδα των Αρχών και το κόστος εξεύρεσης του αληθινού ύψους του εισοδήματος. Επίσης η πιθανότητα σύλληψης μπορεί να επηρεαστεί από την ικανότητα της διοίκησης να διασφαλίσει την συμμόρφωση με την Φορολογική Νομοθεσία. Η ικανότητα αυτή παρουσιάζεται μειωμένη εξαιτίας των γνωστών προβλημάτων έλλειψης κινήτρων και πίεσης από τον ανταγωνισμό για αυξημένη παραγωγικότητα, κακή οργάνωση και γραφειοκρατία, διαφθορά του προσωπικού κλπ. Αυτά σημαίνουν μείωση της πιθανότητας σύλληψης και άρα και του αναμενόμενου κόστους της φοροδιαφυγής, κάτι που συνήθως προσπαθεί το κράτος να καλύψει με αύξηση των ποινών, όμως και αυτό έχει τα όριά του, μια και μια υπερβολικά μεγάλη ποινή μειώνει τις πιθανότητες επιβολής της.

Σημαντικός λόγος για την ανικανότητα αυτή αποτελεί και η πολυπλοκότητα της φορολογικής νομοθεσίας, που σημαίνει υψηλά κόστη συναλλαγής και διοίκησης για το κράτος [transaction – administrative costs] και τελικά δυσκίνητους ελεγκτικούς μηχανισμούς. Η πολυπλοκότητα όμως αυτή πέραν αυτού, καθιστά ευκολότερη την φοροδιαφυγή και για τον λόγο ότι δημιουργεί πολλές ευκαιρίες για φοροδιαφυγή και ξεγλίστρημα των επιτηδείων μέσα από τον κυκεώνα

των διατάξεων. Φυσικά αυτά για τους πλουσίους, εκείνους που μπορούν να έχουν επιτελεία δικηγόρων και λογιστών για να μπορούν να καταφέρνουν κάτι τέτοιο, γιατί για τα χαμηλά εισοδήματα και μορφωτικά επίπεδα, η πολυπλοκότητα λειτουργεί και σαν φόβητρο, αφού αισθάνονται ότι ό,τι και να κάνουν πάντα η Εφορία θα βρει έναν τρόπο να τους βάλει να πληρώσουν και επομένως αποθαρρύνονται από την φοροδιαφυγή. .(Γιώργος Γκουμπανιτσάς,2010)

Βασικός παράγων είναι και το ίδιο το φορολογικό σύστημα. Δηλαδή κατά πρώτον ο φόρος εισοδήματος, που είναι ένας φόρος που στηρίζεται στην αυτοαναφορά, για τον λόγο αυτό είναι πολύ εύκολο για τους αυτοαπασχολούμενους να αποκρύψουν το πραγματικό ύψος του εισοδήματός τους.

Επίσης η προοδευτικότητα του φόρου κάνει την φοροδιαφυγή πιο ελκυστική, διότι αυξάνει το αναμενόμενο κέρδος από αυτήν, μα και ο φοροφυγιάς που ευρίσκεται στα όρια δύο κλιμάκων, αποκρύβοντας μικρό εισόδημα, άρα με μικρό αναμενόμενο κόστος, επιτυγχάνει πολλαπλάσιο αναμενόμενο κέρδος, αφού γλιτώνει την επιβολή ενός υψηλότερου συντελεστή φορολογίας ή αποφεύγει τελείως την φορολόγηση, εάν είναι στα αφορολόγητα όρια. Βέβαια εδώ παίζει ρόλο, όπως λέει ο Erkki Koskela, και ο τρόπος υπολογισμού της ποινής, αν δηλαδή υπολογίζεται με βάση το αποκρυφθέν εισόδημα, ή με βάση τον διαφυγόντα φόρο. Αν υπολογίζεται με βάση το μη δηλωθέν εισόδημα, η φοροδιαφυγή θα αυξηθεί με την αύξηση της προοδευτικότητας, ενώ θα μειωθεί αν υπολογίζεται με βάση τον διαφυγόντα φόρο. Αυτό γιατί στην δεύτερη περίπτωση το κόστος της φοροδιαφυγής αυξάνεται.

Πέραν όμως αυτού η προοδευτικότητα του φόρου έχει και ένα άλλο μειονέκτημα, μια και τιμωρεί ουσιαστικά τις επιχειρήσεις και τα άτομα

που είναι αποτελεσματικότερα, άρα έχουν μεγαλύτερα κέρδη. Αυτό σημαίνει μείωση των κινήτρων για παραγωγικότητα και άρα απώλεια αποτελεσματικότητας [efficiency] για την οικονομία.

Επίσης σημαντικός παράγων είναι και το κόστος συμμόρφωσης με την Φορολογική Νομοθεσία. Αυτό περιλαμβάνει όλα εκείνα τα κόστη συναλλαγής [transaction costs] που ο φορολογούμενος καλείται να καταβάλλει σε χρόνο και χρήμα, ώστε να συμπληρώσει την δήλωσή του, να ζητήσει την βοήθεια λογιστού ή δικηγόρου, και γενικά όλα εκείνα τα έξοδα που σχετίζονται με την συμμόρφωση με τις φορολογικές υποχρεώσεις. Υψηλό κόστος συμμόρφωσης σημαίνει ότι αν θεωρήσουμε την φοροδιαφυγή ως υποκατάστατό της, μια αύξηση στο κόστος συμμόρφωσης οδηγεί τους φορολογουμένους σε επιλογή της φοροδιαφυγής, εφόσον ο αναμενόμενο κόστος της παραμένει σταθερό.

Τέλος η αυξανόμενη ευκολία που παρέχεται για μεγάλες και γρήγορες μετακινήσεις κεφαλαίων παγκοσμίως και «ξέπλυμα χρήματος» κάνει ευκολότερη την φοροδιαφυγή και πάλι όμως για τους ήδη προνομιούχους, τους έχοντες υψηλά εισοδήματα. *(Γιώργος Γκουμπανισάς, 2010)*

3.3.6 Η τελική επίδραση της φοροδιαφυγής

Το πρόβλημα της φοροδιαφυγής κατά μία άποψη συνιστά πρόβλημα ελεύθερου αναβάτη [free rider problem] δηλαδή αυτού που θέλει να επωφελείται από τα αγαθά χωρίς να πληρώνει, κατ' άλλη δε πρόβλημα αντιπροσώπου –αντιπροσωπευόμενου [principal – agent problem], όπου ο αντιπρόσωπος ενεργεί προς όφελος των δικών του συμφερόντων και όχι του αντιπροσωπευόμενου. Τέλος υπάρχει και η άποψη ότι πρόκειται για την περίπτωση του λεγομένου διλήμματος του φυλακισμένου, δηλαδή

η περίπτωση εκείνη, όπου ενώ η συνεργασία των δύο «παικτών» θα έφερνε το καλύτερο αποτέλεσμα, εν τούτοις η άγνοια και η καχυποψία τους οδηγούν στην επιλογή της προδοσίας του άλλου αντί της συνεργασίας. Κατά την γνώμη μου πρόκειται βασικά για πρόβλημα ελεύθερου αναβάτη, όπου ο καθένας, ενώ επιθυμεί οι άλλοι να συμμορφώνονται [να πληρώνουν για να παρέχονται οι υπηρεσίες], αυτός δεν πληρώνει, ενώ επωφελείται από τις παρεχόμενες υπηρεσίες.

Υπάρχει σαφής αλληλεπίδραση μεταξύ φορολογουμένου και Φορολογικής Αρχής κι έτσι τόσον η φοροδιαφυγή εξαρτάται από την ένταση και το είδος των ελέγχων, αλλά και η ένταση και έκταση των φορολογικών ελέγχων εξαρτάται από την αντίδραση των φορολογουμένων σ' αυτούς. Για την μελέτη τέτοιων καταστάσεων ανταγωνισμού, που η έκβασή τους εξαρτάται όχι μόνον από τις επιλογές ενός ατόμου, αλλά και από τις επιλογές των άλλων ατόμων ή «παικτών», έχει δημιουργηθεί η θεωρία των παιγνίων από τον μαθηματικό John von Neumann και τον οικονομολόγο Oscar Morgenstern το 1944. Στην περίπτωση της φοροδιαφυγής πρόκειται για παίγνιο τύπου 'matching pennies' «κορώνα – γράμματα», χωρίς σημείο Nash Equilibrium, που σημαίνει ότι δεν υπάρχει σημείο, όπου με δεδομένη την απόφαση του άλλου, ο κάθε παίκτης αισθάνεται ικανοποιημένος ότι πήρε την καλύτερη πιθανή απόφαση και δεν έχει κανένα κίνητρο για αλλαγή αυτής της απόφασης. Επομένως η απόφαση του φορολογουμένου για φοροδιαφυγή, εξαρτάται από τις ενέργειες της Φορολογικής Αρχής, όπως και οι ενέργειες της Αρχής εξαρτώνται από τι κάνει ο φορολογούμενος. *(Γιώργος Γκουμπανιτσάς, 2010)*

Η βάση των προσεγγίσεων της Οικονομικής Ανάλυσης του Δικαίου στην φοροδιαφυγή είναι η λεγομένη θεωρία της αποτροπής [deterrence theory]. Ξεκίνησε από τους Allingham, Sandmo και με βάση αυτήν : η

απόφαση για το τι θα δηλώσει ο φορολογούμενος στην Εφορία είναι μια απόφαση που λαμβάνεται σε συνθήκες αβεβαιότητας και ο φορολογούμενος έχει να δηλώσει μεταξύ του να δηλώσει όλο ή μέρος του πραγματικού του εισοδήματος. Αν επιλέξει το δεύτερο το κέρδος του θα εξαρτηθεί από το κατά πόσον θα ελεγχθεί από τις αρχές. Αν δεν ελεγχθεί είναι σε σαφώς καλύτερη κατάσταση από ότι αν είχε επιλέξει την ακριβή δήλωση του εισοδήματός του. Αν ελεγχθεί είναι σε χειρότερη μοίρα από ότι αν είχε κάνει ακριβή δήλωση, λόγω της ποινής. Ο φορολογούμενος θα επιλέξει την φοροδιαφυγή, όπως προαναφέρθηκε μόνον εφόσον το προσδοκώμενο κόστος από την πράξη του είναι υψηλότερο από το αναμενόμενο κόστος. Σε αυτό το μοντέλο βάσης, κάθε συγγραφέας προσθέτει έναν καινούργιο παράγοντα ή αφαιρεί έναν άλλο ως αποτέλεσμα εμπειρικών ερευνών ή θεωρητικών μοντέλων.

Κριτική που ασκείται στο μοντέλο αυτό είναι το ότι δεν συμπεριλαμβάνονται οι ηθικοί παράγοντες στους οποίους αναφερθήκαμε, κάτι βέβαια που είναι πολύ δύσκολο να γίνει, μια και είδαμε ότι η Φορολογική Ηθική επηρεάζεται με την σειρά της από πληθώρα παραγόντων. Αν δε συνυπολογίσουμε την εξάρτηση της Ηθικής από την προσωπικότητα του κάθε φορολογουμένου και της δυσκολίες στην μέτρησή της με αριθμούς, καταλαβαίνουμε γιατί δεν περιελήφθη στο μοντέλο, χωρίς όμως αυτό να καθιστά το μοντέλο λάθος. *(Γιώργος Γκουμπανιτσάς, 2010)*

Άλλη κριτική είναι ότι η πιθανότητα σύλληψης και η ποινή θεωρούνται σαν κάτι από πριν προκαθορισμένο, κάτι που είδαμε όμως ότι δεν ισχύει πάντα, μια και οι πιθανότητες σύλληψης διαφέρουν από άτομο σε άτομο, ενώ αυτό που ενδιαφέρει σε ένα τέτοιο μοντέλο δεν είναι οι πιθανότητες σύλληψης αντικειμενικά, αλλά τι πιστεύει ο συγκεκριμένος φορολογούμενος γι' αυτές.

Επίσης άλλη ένσταση είναι κατά της θεωρίας της αποτροπής είναι ότι η ποινή ως κόστος της φοροδιαφυγής διαφέρει από άνθρωπο σε άνθρωπο, ανάλογα με την οικονομική του κατάσταση, την θέση του στην κοινωνία κλπ. Και εδώ βέβαια ισχύει ότι δεν μας ενδιαφέρει τόσο η ποινή αντικειμενικά, αλλά η εκτίμηση του συγκεκριμένου φορολογουμένου γι' αυτήν. .(Γιώργος Γκουμπανιτσάς,2010)

3.4 Παραοικονομία

Η παραοικονομική δραστηριότητα αποτελεί πιθανά τη βασική ιδιαιτερότητα της Ελληνικής οικονομίας σε σχέση με αυτές των άλλων κρατών μελών της Ε.Ε., κυρίως λόγω της εξαιρετικά μεγάλης έκτασης που έχει λάβει. Η ελληνική παραοικονομική δραστηριότητα, μαζί με τη φοροδιαφυγή, έχουν συμβάλει ουσιαστικά στα υψηλά δημόσια ελλείμματα.

Η παραοικονομία, στην Ελλάδα, εντοπίζεται σε:

- Εισοδήματα που δεν δηλώνονται στις φορολογικές αρχές ενώ αποκτώνται νόμιμα, (όπως εισοδήματα από δεύτερη εργασία ή από εργασία ατόμων που λαμβάνουν επίδομα ανεργίας), προκαλώντας αντίστοιχη εκτεταμένη φοροδιαφυγή και εισφοροδιαφυγή.
- Εισοδήματα από παράνομες δραστηριότητες, όπως λαθρεμπόριο (καυσίμων, ποτών, τσιγάρων, ναρκωτικών κλπ.), τοκογλυφία, παραεμπόριο (πλανόδιο εμπόριο από οικονομικούς μετανάστες και στεγασμένο εμπόριο χωρίς έκδοση αντίστοιχων παραστατικών πώλησης), μαύρο χρήμα (χρηματισμοί- διαφθορά).
- Εισοδήματα από δραστηριότητες εκτός μηχανισμού αγοράς (όπως η διάθεση ειδών παραγόμενων κατ' οίκον κλπ.)

Ο εκσυγχρονισμός του φορολογικού συστήματος, η αποτελεσματικότητα των φοροελεγκτικών και εισπρακτικών μηχανισμών, και οι διασταυρώσεις στοιχείων αποτελούν επομένως το ζητούμενο της παρέμβασης για τη μείωση της παραοικονομικής δραστηριότητας και κατά συνέπεια της φοροδιαφυγής.

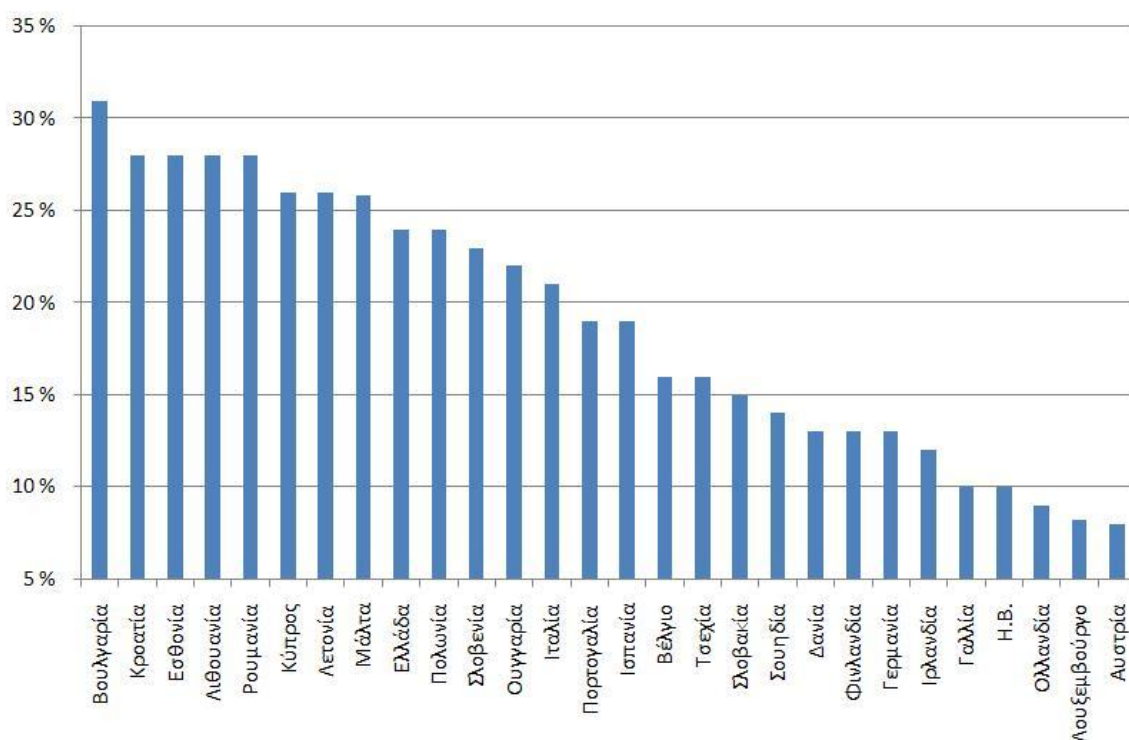
3.5 Η Παραοικονομία στην Ελλάδα

Η πορεία της Ελληνικής οικονομίας πέραν των σημαντικών προβλημάτων που έχει να επιλύσει όσον αφορά στην κρίση χρέους, βρίσκεται αντιμέτωπη με μια σειρά από άλυτα μέχρι σήμερα ζητήματα. Ένα εξ αυτών στο οποίο επιχειρούμε να εστιάσουμε στο παρόν σημείωμα είναι η καταπολέμηση της παραοικονομίας.

Το ζήτημα όμως που προκύπτει δεν είναι η «καταστροφή» της παραοικονομίας και του παραγόμενου αποτελέσματός της, αλλά η δημιουργία του κατάλληλου πλέγματος κινήτρων το οποίο θα προσαρτήσει τις παραγωγικές δομές της παραοικονομίας στην επίσημη οικονομία. Οι θετικές συνέπειες από μια τέτοια προοπτική πέραν από την αύξηση του ΑΕΠ θα συμβάλει και στη μείωση της ανεργίας.

Η καταπολέμηση της παραοικονομίας επιλέχθηκε και όχι αδίκως μεταξύ άλλων ως «μέσο» το οποίο θα συνέβαλε στην αντιμετώπιση της παρούσας κρίσης. Ωστόσο, το μέγεθος της παραοικονομίας εξακολουθεί να βρίσκεται σε ιδιαίτερα υψηλά επίπεδα σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες της ΕΕ-28 για το 2013 (Διάγραμμα 1). Πιο συγκεκριμένα, στο 24% του ΑΕΠ ανέρχεται η παραοικονομία στην Ελλάδα για το 2013 σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία, εν αντιθέσει με τις χώρες του πυρήνα της Ευρωζώνης οι οποίες έχουν περιορίσει την ανεπίσημη οικονομία σε ιδιαίτερα χαμηλά επίπεδα.

Διάγραμμα 1. Η παραοικονομία στην ΕΕ-28 ως ποσοστό του ΑΕΠ (2013)

Πηγή: The Shadow Economy in Europe, 2013.

Η δραστηριοποίηση στη σκιά οικονομία επηρεάζεται κυρίως από:

α) Την επιβάρυνση από φόρους και εισφορές κοινωνικής ασφάλισης: Θετική είναι η σχέση ανάμεσα στο μέγεθος της παράλληλης οικονομίας και στο ύψος της κοινωνικής επιβάρυνσης που προέρχεται από φόρους και εισφορές κοινωνικής ασφάλισης.

β) Την ακαμψία του ρυθμιστικού πλαισίου: Μία αύξηση (ποσοτική και όχι ποιοτική) των νομοθετικών ρυθμίσεων της αγοράς καθώς και του μεγέθους της γραφειοκρατίας που τις συνοδεύει, όπως για παράδειγμα ρυθμίσεις στην αγορά εργασίας, εμπόδια στις εμπορικές συναλλαγές, εργασιακοί περιορισμοί σε αλλοδαπούς, ρυθμίσεις που αφορούν την

αδειοδότηση νέων επιχειρήσεων, κλπ., αυξάνει το μέγεθος της παραοικονομίας.

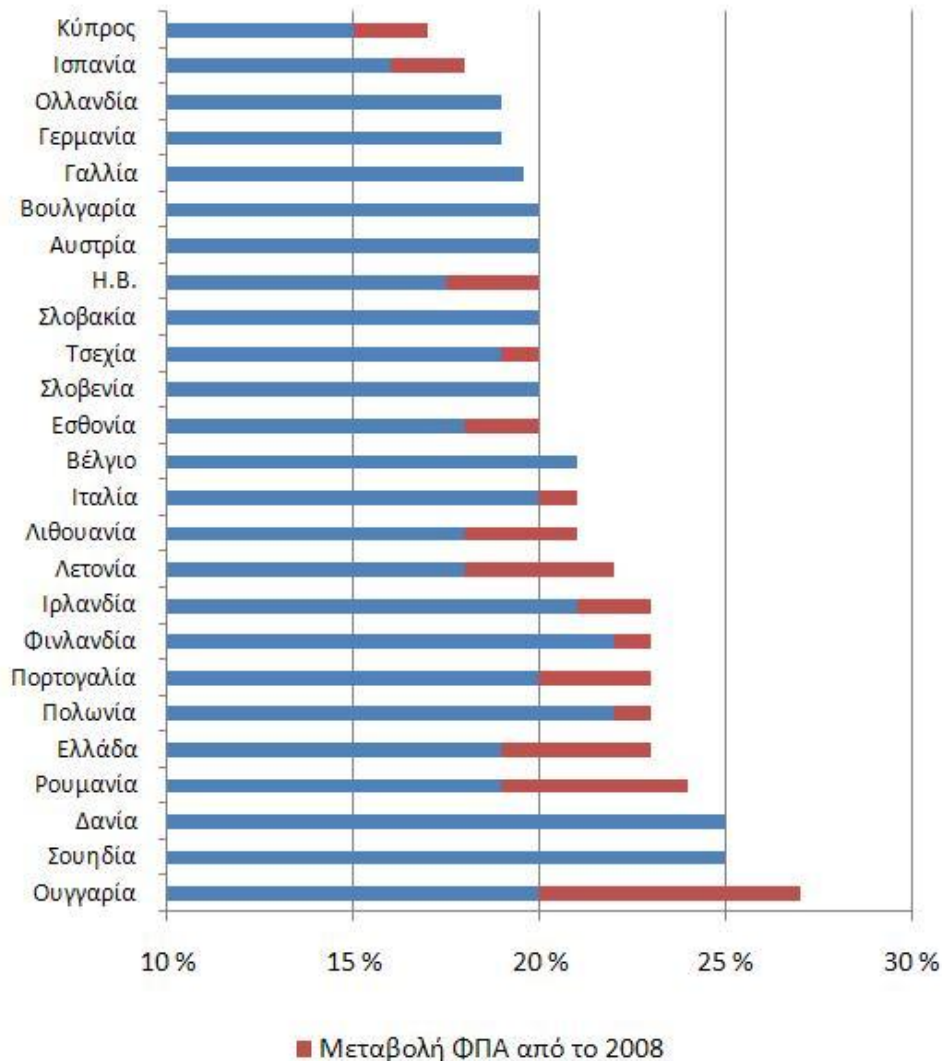
γ) Την πιθανότητα εντοπισμού και το μέγεθος της ποινής: Η πιθανότητα εντοπισμού των ατόμων (νομικών ή φυσικών) που φοροδιαφεύγουν, καθώς και το μέγεθος της ποινής που συνοδεύει τη φοροδιαφυγή, αποτελούν κρίσιμους προσδιοριστικούς παράγοντες του μεγέθους της παραοικονομίας. Η σχέση ανάμεσα σ' αυτούς τους δύο παράγοντες είναι αλληλένδετη, αφού η αποτελεσματικότητά του ενός στηρίζεται στην ύπαρξη του άλλου.

δ) Το επίπεδο της ανεργίας: Η ανεργία, ιδιαίτερα η μακροχρόνια, παίζει σημαντικό ρόλο στο μέγεθος της παράλληλης οικονομίας. Η αδυναμία ενός ατόμου να βρει εργασία στον επίσημο τομέα της οικονομίας το οδηγεί στην παραοικονομία, όπου συνήθως απασχολείται με χειρότερους όρους εργασίας (π.χ. μη καταβολή ασφαλιστικών εισφορών).

Άλλοι πιθανοί λόγοι οι οποίοι συντελούν στη διεύρυνση της παραοικονομίας είναι: α) η ύπαρξη υψηλού κόστους συναλλαγών, β) η ύπαρξη υψηλής αβεβαιότητας και, γ) οι υψηλοί φορολογικοί συντελεστές και εργοδοτικές εισφορές οι οποίες γίνονται αναπόφευκτα υψηλότερες καθώς η παραοικονομία και η φοροδιαφυγή μεγεθύνεται.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η αύξηση του ΦΠΑ κατά 4% στο 23% (Διάγραμμα 2) και η αύξηση του φόρου στην εστίαση στο 23% από 13% το 2011. Η πρόσφατη μείωση του ΦΠΑ στην εστίαση αποτελεί την πρώτη ουσιαστική μείωση φόρου από το 2010.

Διάγραμμα 2. Ο ΦΠΑ στις χώρες της ΕΕ (2013)

Πηγή: The Shadow Economy in Europe, 2013.

Όσον αφορά στο νομοθετικό πλαίσιο λειτουργίας της αγοράς, οι μεταρρυθμίσεις προς την κατεύθυνση της απελευθέρωσης ορισμένων επαγγελματικών κλάδων και οι αλλαγές στην αγορά εργασίας με πιο ευέλικτες μορφές απασχόλησης στο βαθμό που αυτές έχουν υλοποιηθεί ίσως αποτελούν τις λιγότες προσπάθειες για την πάταξη της παραοικονομίας. Ωστόσο, εμπόδια στην ανάληψη επιχειρηματικής δράσης συνεχίζουν να υφίστανται. Είναι χαρακτηριστικό ότι για τη δημιουργία μιας νέας επιχείρησης απαιτούνται 11 μέρες ενώ η Ελλάδα

κατατάσσεται στην 146^η θέση στο σύνολο 185 οικονομιών στο σχετικό δείκτη της Doing Business Database (World Bank).

Αυτό δηλαδή που συμβαίνει στην Ελληνική πραγματικότητα βρίσκεται σε ευθεία σύγκρουση με αυτό που θα ήταν επιθυμητό ως προς την εξάλειψη της παραοικονομίας. Από τη μια μεριά επιχειρείται ο περιορισμός της παραοικονομίας και η ένταξη των παραγωγικών της δομών στο επίσημο κομμάτι της οικονομίας ώστε να αυξηθεί το παραγόμενο προϊόν, από την άλλη όμως η ασκούμενη πολιτική με τις αυξήσεις της φορολογίας και των εργατικών εισφορών την τελευταία τριετία λειτουργούν αυξητικά στο μέγεθός της.

Με δεδομένο όμως ότι μία στις τέσσερις παραγωγικές μονάδες ΑΕΠ παράγονται στην παραοικονομία, αφαιρούνται φόροι από τα δημόσια έσοδα. Ταυτοχρόνως όμως οι δραστηριότητες αυτές κάνουν χρήση δημόσιων πόρων και προϊόν δημοσίων δαπανών. Εφόσον το 24% του ΑΕΠ είναι η παραοικονομία το συνολικό ΑΕΠ της χώρας ανέρχεται στις 124 μονάδες. Η σχέση συνολικών φόρων ως προς το ΑΕΠ είναι 24%. Εάν λοιπόν μειώσουμε την παραοικονομία κατά 10% από το 24% που είναι σήμερα, το μέγιστο των φόρων που προσδοκούμε να λάβουμε είναι σχεδόν € δις.

Στο βάθος του δρόμου φαίνεται λοιπόν ότι υπάρχει μια βαθύτατη επιλογή μέσα στην Ελληνική κοινωνία η οποία υπό τις παρούσες συνθήκες συνίσταται σε μια εμμονή για μια διευρυμένη παραοικονομία. Σε όρους ψυχολογικής συμπεριφοράς έχει αρκετές ερμηνείες:

α) Δεν εμπιστεύεται ο πολίτης το κράτος να διαχειριστεί τους φόρους του αλλά επιλέγει να δαπανά αυτά τα χρήματα έστω και για τις ίδιες χρήσεις (ιδιωτική-δημόσια παιδεία).

β) Υπερπροβάλλει τη σημασία του ως άτομο σε βάρος του κοινωνικού συνόλου μεταβιβάζοντας την ευθύνη για τη διατήρηση του κοινωνικού συνόλου σε κάποια υπερβατική δύναμη.

γ) Ικανοποιεί προσωπικές ανάγκες για δημιουργικότητα αρνούμενος να ενταχθεί στο ευρύτερο σύνολο.

Σε οικονομικούς όρους επιλέγει:

α) Να ακολουθεί δραστηριότητες χαμηλής παραγωγικότητας.

β) Να καλύψει τις ανάγκες σε απασχόληση (επιχειρηματικότητα ανάγκης).

Αυτή όμως η επιμονή στην υψηλή παραοικονομία παρόλο τα θετικά στοιχεία που φέρει (απασχόληση, εισοδήματα σε λιγότερο δυναμικές δραστηριότητες) συμβάλει στη διαμόρφωση ενός γενικότερου αδιεξόδου στην Ελληνική οικονομία που σχετίζεται με τη δραστηριότητα του επίσημου ιδιωτικού και του δημοσίου τομέα.

3.6 Φοροδιαφυγή με τη χρήση του διαδικτύου

3.6.1 Δορυφορική πειρατεία

Χρήστες του Διαδικτύου, με τη χρήση ειδικών δικτυακών συσκευών και λογισμικών, υποκλέπτουν, αποκρυπτογραφούν και διανέμουν παράνομα μέσω Διαδικτύου σε έτερους χρήστες τηλεοπτικό συνδρομητικό σήμα των καναλιών NOVA.

Οι ανωτέρω παράνομες υπηρεσίες προσφέρονται στους έτερους χρήστες έναντι αγνώστου χρηματικού ποσού, χαμηλότερου της νόμιμης μηνιαίας συνδρομής (χωρίς καταβολή Φ.Π.Α.), δραστηριότητα από την οποία το Ελληνικό Δημόσιο έχει απώλειες σημαντικών εσόδων.

3.6.2 Παραβάσεις Προστασίας Πνευματικών Δικαιωμάτων

Χρήστες του Διαδικτύου δημιουργούν ιστοσελίδες και λογισμικά προγράμματα, τα οποία καθιστούν πρόσφορα προς απόκτηση προϊόντα αρχεία (κινηματογραφικές ταινίες, μουσική, λογισμικά) που προστατεύονται από τις διατάξεις του Νόμου «περί Πνευματικής Ιδιοκτησίας», έναντι χαμηλότερου αντιτίμου.

Η διαχείριση των ανωτέρω προϊόντων - αρχείων, σύμφωνα με την Ελληνική και τη Διεθνή Νομοθεσία πρέπει να γίνεται από εταιρείες που έχουν κατοχυρώσει τα Πνευματικά τους δικαιώματα καταβάλλοντας στο Ελληνικό Δημόσιο τους αναλογούντες φόρους.

Από την ανωτέρω δραστηριότητα, το Ελληνικό Δημόσιο έχει υποστεί οικονομική ζημία πολλών εκατομμυρίων ευρώ. Ενδεικτικά αναφέρεται σε πρόσφατη αστυνομική επιχείρηση ανακαλύφθηκε ηλεκτρονική ιστοσελίδα που διαμοίραζε κινηματογραφικά έργα και μουσικά άλμπουμ έχοντας 1.000.000 διαδικτυακούς χρήστες πελάτες της.

3.6.3 Απάτες σε βάρος οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης

Χρήστες του Διαδικτύου αφού έχουν φροντίσει να πληροφορηθούν για την ταυτότητα και τα πλήρη στοιχεία των εργοδοτών που έχουν αναλάβει την κατασκευή οικοδομικών έργων, εκμεταλλεύονται τις δυνατότητες ηλεκτρονικής υποβολής μέσω internet των Αναλυτικών Περιοδικών Δηλώσεων, δηλώνοντας εργαζόμενους και ημέρες απασχόλησης, που δεν αντιστοιχούν σε πραγματική απασχόληση. Ακολούθως, οι αρμόδιοι υπάλληλοι του ΙΚΑ, εντάσσουν αυτούς στους ασφαλισθέντες στο ΙΚΑ, όπου τους χορηγούν τα σχετικά ένσημα ασφάλισης και τις λοιπές παροχές που προκύπτουν από την ασφάλιση, προκαλώντας στο Ελληνικό Δημόσιο μεγάλη οικονομική ζημία. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι σε

πρόσφατη αστυνομική επιχείρηση, μετά από 62 κατ' οίκον έρευνες διαπιστώθηκε τέτοιας μορφής απάτη δεκάδων εκατομμυρίων ευρώ.

3.6.4 Διαδικτυακό Εμπόριο – Παροχή Διαδικτυακών Υπηρεσιών

Στο διαδίκτυο δημιουργούνται συνεχώς ιστοσελίδες – online καταστήματα, που πωλούν απομιμητικά προϊόντα, εκμεταλλευόμενοι τα εμπορικά σήματα μεγάλων εταιριών, χωρίς όμως να καταβάλλονται οι νόμιμοι δασμοί και φόροι. Επιπρόσθετα, στο διαδίκτυο πραγματοποιούνται εκατομμύρια εμπορικές συναλλαγές (πωλήσεις, αγορές, διαφημίσεις, παροχή υπηρεσιών) χωρίς να καταβάλλεται φορολογία προς το Ελληνικό Δημόσιο.

3.6.5 Διενέργεια Παράνομων Τυχερών Παιγνίων μέσω διαδικτύου – Online Καζίνο

Στο διαδίκτυο λειτουργούν ιστοσελίδες που έχουν ως αντικείμενο τη διενέργεια τυχερών παιγνίων τα οποία θα έπρεπε να διενεργούνται νόμιμα σε χώρους των Καζίνο. Οι εταιρίες αυτές εδρεύουν στην αλλοδαπή και δεν καταβάλλουν φόρους προς το Ελληνικό Δημόσιο. Τα χρήματα των Ελλήνων χρηστών - παικτών μεταφέρονται στην αλλοδαπή μέσω Ελληνικών τραπεζών.

3.6.6 Υποβολή Απατηλών Δηλώσεων Φορολογίας Εισοδήματος

Χρήστες του διαδικτύου, οι οποίοι έχουν φροντίσει να πληροφορηθούν με ακρίβεια για την ταυτότητα και τα πλήρη φορολογικά στοιχεία διαφόρων ατόμων, εκμεταλλεύονται τη διαδικασία υποβολής μέσω του διαδικτύου των Δηλώσεων Φορολογικού Εισοδήματος, και υποβάλλουν αυτές με ψευδή στοιχεία στις αρμόδιες ΔΟΥ, αποκομίζοντας έτσι παράνομα επιστροφές φόρων ή, εκμεταλλευόμενοι τα ψευδή

πιστοποιητικά, προβαίνουν σε παράνομες οικονομικές συναλλαγές (εκδόσεις δανείων κλπ).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΔΡΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ

4.1 Αλλαγές στη Νομοθεσία

Ο Ν.3842/2010 αποτέλεσε θεμελιώδη αλλαγή στο ισχύον φορολογικό σύστημα. Με τη συμπλήρωσή του με τους Νόμους 3845/2010, 3888/2010 και 3900/2010 δημιουργήθηκε ένα νέο πλαίσιο φορολογικής πολιτικής που σε μεγάλο βαθμό καλύπτει τις ανάγκες σε νομοθετικό επίπεδο. Υπάρχει όμως ακόμα σημαντικό περιθώριο απλούστευσης του συστήματος και δεν έχει ολοκληρωθεί η έκδοση όλων των κανονιστικών πράξεων για την πλήρη εφαρμογή των νέων διατάξεων.

4.1.1 Άρση αδικιών και αδικαιολόγητων εξαιρέσεων

Ειδικότερα στο πεδίο της άρσης αδικιών, αδικαιολόγητων εξαιρέσεων και ευκαιριών φοροαποφυγής, φαινόμενα που εμποδίζουν τη βελτίωση της φορολογικής συνείδησης και την οικειοθελή συμμόρφωση, το νέο νομοθετικό πλαίσιο εισάγει μεταξύ άλλων:

- Την εισαγωγή προοδευτικής φορολογικής κλίμακας χωρίς διακρίσεις ως προς την πηγή προέλευσης των εισοδημάτων, κοινή για μισθωτούς, συνταξιούχους και ελεύθερους επαγγελματίες με περισσότερα κλιμάκια για την δικαιότερη κατανομή του φορολογικού βάρους. Με την νέα κλίμακα υπάρχει μετατόπιση του φορολογικού βάρους από τα χαμηλά και μεσαία εισοδήματα στα υψηλά. Συγκεκριμένα υπάρχει φοροελάφρυνση σε εισοδήματα μέχρι 40.000 (άρθρο 1 ν.3842/2010).
- Την ισότιμη μεταχείριση φορολογούμενων με την κατάργηση απαλλαγών, εξαιρέσεων και του ειδικού τρόπου φορολόγησης μιας

σειράς εισοδημάτων όπως των βουλευτών, των δικαστών, των εφοριακών, των αιρετών οργάνων της τοπικής αυτοδιοίκησης. Οι περιπτώσεις αυτές εντάσσονται στην κλίμακα φορολογίας εισοδήματος. (άρθρο 5 ν. 3842/2010).

- Την εισαγωγή κινήτρων για την συλλογή αποδείξεων καθώς μέρος του αφορολόγητου ορίου εξασφαλίζεται με την συλλογή αποδείξεων από την αγορά αγαθών και υπηρεσιών ενώ παρέχεται επιπλέον έκπτωση για την προσκόμιση αποδείξεων πέραν του απαιτούμενου ορίου. (άρθρο 1 ν. 3842/2010).
- Τη φορολόγηση των παροχών σε είδος προς τα εταιρικά στελέχη, όπως το κόστος κυκλοφορίας, συντήρησης, μισθώματα κ.λπ. πολυτελών αυτοκινήτων. Οι παροχές αποτελούν εισόδημα του χρήστη από μισθωτές υπηρεσίες. (άρθρο 8 ν.3842/2010).
- Την εισαγωγή του λογιστικού προσδιορισμού βάσει βιβλίων εσόδων – εξόδων και αποδείξεων πώλησης ή παροχής υπηρεσιών για όλους τους ελεύθερους επαγγελματίες. Κατάργηση κάθε ειδικού τρόπου φορολόγησης συγκεκριμένων επαγγελμάτων όπως ταξί, ΦΔΧ, νοικιαζόμενων δωματίων, μηχανικών, αρχιτεκτόνων, περιπτέρων, λιανοπωλητών, πρακτορείων ΠΡΟΠΟ κ.λπ. (άρθρο 6 ν.3842/2010).
- Την επέκταση του ΦΠΑ σε όλες τις δραστηριότητες εκτός από αυτές που προβλέπεται εξαίρεση από την Οδηγία της ΕΕ για τον ΦΠΑ. (άρθρο 62 ν.3842/2010).
- Την αντικατάσταση του ενιαίου συντελεστή φόρου από προοδευτικό φόρο μεγάλης ακίνητης περιουσίας με συντελεστή 0,1% μέχρι 1%. Το αφορολόγητο όριο ορίζεται σε ατομικό επίπεδο στις 400.000 € (άρθρο 36 ν.3842/2010).

- Την αύξηση του συντελεστή φόρου για την ακίνητη περιουσία offshore εταιρειών από 3% σε 15% (άρθρο 57 ν.3842).
- Την επαναφορά του φόρου κληρονομιάς, έτσι ώστε να μην απαλλάσσονται του φόρου κληρονόμοι μεγάλης ακίνητης περιουσίας (ν.3815/2010).
- Την κατάργηση απαλλαγών από το φόρο εισοδήματος όλων των νομικών προσώπων κερδοσκοπικού ή μη χαρακτήρα εκτός αυτών που προβλέπονται από αναπτυξιακούς νόμους για την πραγματοποίηση επενδύσεων ή από διμερείς συμφωνίες για την αποφυγή διπλής φορολογίας κ.λπ.
- Τη φορολόγηση εκκλησιαστικής περιουσίας (0,3%) και φορολόγηση του εισοδήματος από εκμίσθωση οικοδομών και γαιών που αποκτούν οι ιεροί ναοί, μονές, μητροπόλεις, νομικά πρόσωπα που επιδιώκουν κοινωφελείς σκοπούς και κοινωφελή ιδρύματα με συντελεστή 20% (άρθρο 12 ν. 3842/2010).
- Την κατάργηση της απαλλαγής από τον φόρο μεταβίβασης πρώτης κατοικίας μέχρι 200 τ.μ., ανεξαρτήτως αξίας και θέσπιση απαλλαγής στη βάση αντικειμενικής αξίας μέχρι 200.000€ για τον άγαμο, 250.000€ για τον έγγαμο. Πάνω από την αξία αυτή εφαρμόζεται προοδευτική φορολογική κλίμακα (άρθρο 29 ν. 3842/2010).
- Τη θέσπιση κριτηρίων αυτοελέγχου με καθορισμό αυστηρότερων δεικτών, όρων και κριτηρίων υπαγωγής (άρθρο 79 ν. 3842).

4.1.2 Βελτίωση των ελεγκτικών δυνατοτήτων

Στο πεδίο της βελτίωσης των ελεγκτικών δυνατοτήτων και γενικότερα της σύλληψης της διαφεύγουσας φορολογητέας ύλης με το νέο νομοθετικό πλαίσιο προβλέπεται:

Η εισαγωγή νέου συστήματος έμμεσου προσδιορισμού του φορολογητέου εισοδήματος με βάση υπηρεσίες και περιουσιακά στοιχεία που έχει στην κυριότητά του ο φορολογούμενος, όπως κατοικίες, αυτοκίνητα, σκάφη αναψυχής, πισίνες, δαπάνες σε οικιακούς βοηθούς κ.λπ. (άρθρο 3 ν.3842/2010).

Ο έλεγχος και φορολόγηση των συναλλαγών με εξωχώριες εταιρείες. Μη αναγνώριση των δαπανών από συναλλαγές που διεξάγονται μέσω offshore από και προς χώρες που δεν έχουν υπογράψει ΣΑΔΦ. Οι δαπάνες αυτές δεν αναγνωρίζονται ακόμη κι αν διενεργούνται μέσω αντιπροσώπου ή υπεργολάβου με έδρα σε κράτος με προνομιακό φορολογικό καθεστώς (άρθρο 11 ν.3842/2010).

Η καθιέρωση επαγγελματικών λογαριασμών για την διεξαγωγή συναλλαγών μεταξύ επιτηδευματιών αξίας άνω των 3.000 € Οι κινήσεις των επαγγελματικών λογαριασμών διαβιβάζονται σε ηλεκτρονική βάση δεδομένων της Γ.Γ.Π.Σ. χωρίς να ισχύει ως προς τούτο το τραπεζικό απόρρητο (άρθρο 20 ν.3842/2010).

Η πρόβλεψη για ηλεκτρονική τιμολόγηση και αυτοματοποιημένη διαβίβαση φορολογικών στοιχείων στη ΓΓΠΣ (άρθρο 20 ν. 3842/2010).

Η επέκταση της χρήσης των ταμειακών μηχανών σε επιτηδευματίες που έως τώρα εξαιρούνταν από αυτή την υποχρέωση (άρθρο 19 ν. 3842/2010).

Η ηλεκτρονική διασύνδεση του Υπουργείου Οικονομικών με όλα τα Υπουργεία και λοιπούς φορείς για υποβολή στοιχείων φορολογικού ενδιαφέροντος και ενίσχυση των δυνατοτήτων διασταυρώσεων (άρθρο 17 ν. 3842/2010).

Η καθιέρωση εξόφλησης φορολογικών στοιχείων αξίας άνω των 1.500 € που εκδίδονται για πώληση αγαθών ή παροχή υπηρεσιών σε ιδιώτες μέσω τράπεζας με χρεωστικές ή πιστωτικές κάρτες ή μέσω τραπεζικού λογαριασμού και με επιταγές. Δεν επιτρέπεται εξόφληση των στοιχείων αυτών με μετρητά (άρθρο 20 ν.3842/2010).

Η εισαγωγή φορολογικού πιστοποιητικού από ορκωτούς ελεγκτές και για μικρότερες επιχειρήσεις από λογιστές – φοροτεχνικούς. Προβλέπεται παράλληλα η πιστοποίηση λογιστών – φοροτεχνικών. Ο λογιστής φοροτεχνικός υποχρεούται στην απόκτηση πιστοποιητικού από το Ο.Ε.Ε. (άρθρο 17 ν. 3842/2010).

Η κατάρτιση περιουσιολογίου για όλα τα φυσικά πρόσωπα κατόχων ΑΦΜ. Το περιουσιολόγιο θα αποτελέσει τη βάση για την διεξαγωγή διασταυρώσεων προς επαλήθευση των εισοδημάτων που δηλώνονται από τους φορολογούμενους (άρθρο 83 ν.3842/2010).

Η παροχή κινήτρων για την αποκάλυψη παραβατικής συμπεριφοράς σε φορολογικές και τελωνειακές υποθέσεις. Προβλέπεται αμοιβή σε όσους βοηθούν στην αποκάλυψη διεφθαρμένων δημοσίων λειτουργών (άρθρο 77 ν.3842/2010).

Η επανασύσταση του ΣΔΟΕ και η ενδυνάμωση της επιχειρησιακής του ικανότητας. Ειδικότερα συστήνεται Τμήμα ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες (άρθρο 88 ν.3842/2010).

Η καθιέρωση στοχευμένων ελέγχων με βάση τις αρχές ανάλυσης κινδύνου που βασίζεται σε ποιοτικά χαρακτηριστικά, όπως την νομική μορφή, την κατηγορία των τηρουμένων βιβλίων και στοιχείων, τον κλάδο ή τομέα δραστηριότητας, την ύπαρξη παραβάσεων κ.λπ., σε οικονομικά

δεδομένα όπως τα ακαθάριστα έσοδα, δαπάνες, καθαρά κέρδη ή ζημιές, συντελεστές μεικτού και καθαρού κέρδους, σε χωροταξικά και χρονικά δεδομένα όπως τόπος παραγωγής κ.λπ. (άρθρο 80 ν.3842/2010).

Η ενίσχυση του ελέγχου των πρακτικών δανειοδότησης μεταξύ μητρικών και θυγατρικών εταιρειών και άλλων πρακτικών υποκεφαλαιοδότησης (thin capitalization) (άρθρο 11 ν. 3842/2010).

Η ενίσχυση και συμπλήρωση των διατάξεων περί ελέγχου πρακτικών πώλησης με υποτιμολόγηση (transfer pricing) με στόχο την απόκρυψη φορολογητέας ύλης (άρθρο 11, ν. 38/42).

Όπως είναι γνωστό, ένα ποσοστό του Φόρου Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ) αποτελεί βασικό πόρο εσόδων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επομένως, η ορθή και ασφαλής καταγραφή των ποσών των συναλλαγών με βάση τα οποία γίνεται ο υπολογισμός του ΦΠΑ (αλλά και ο υπολογισμός του φόρου εισοδήματος), αποτελεί θέμα μείζονος εθνικής σημασίας.

Ιδιαίτερη βαρύτητα αποδίδεται στις λιανικές πωλήσεις, στις συναλλαγές των οποίων γίνεται χρήση ταμειακών μηχανών και συστημάτων. Στη χώρα μας είναι θεσμοθετημένη η υποχρεωτική έκδοση αποδείξεων λιανικής πώλησης ή παροχής υπηρεσιών μέσω φορολογικών ταμειακών μηχανών, με ορισμένες εξαιρέσεις. Έτσι, λειτουργούν περίπου 350.000 φορολογικές ταμειακές μηχανές, για την καταγραφή των συναλλαγών στις λιανικές πωλήσεις. Επιπλέον λειτουργούν περίπου 100.000 μηχανισμοί σήμανσης παραστατικών. Η εγκατεστημένη βάση ανανεώνεται σε ρυθμό 40.000 έως 50.000 κάθε χρόνο.

Οι τεχνικές προδιαγραφές των φορολογικών ταμειακών μηχανισμών έχουν θεσπιστεί πριν από περισσότερα από 5 χρόνια. Είναι προφανές ότι

η εξέλιξη της τεχνολογίας αποτελεί από μόνη της ένα ισχυρό κίνητρο για την επικαιροποίηση των τεχνικών προδιαγραφών. Οι νέες προδιαγραφές θα λαμβάνουν υπ' όψη όλες τις τεχνολογικές εξελίξεις που έχουν πραγματοποιηθεί το διάστημα που έχει περάσει, και αντίστοιχα θα βασίζονται πιθανά σε νέες τεχνολογικές επιλογές.

Για παράδειγμα, στους μηχανισμούς έκδοσης αποδείξεων («ταμειακές μηχανές») προγραμματίζεται αλλαγή του τύπου της ενσωματωμένης ψηφιακής μνήμης και υιοθέτηση ηλεκτρονικού ημερολογίου, σε αντικατάσταση του δεύτερου χάρτινου ρολού. Ένα άλλο σημείο βελτίωσης των προδιαγραφών θα αφορά στον εκσυγχρονισμό του υλικού (hardware) ώστε να μπορεί να πραγματοποιείται με ευκολότερο και συντομότερο τρόπο επιτόπιος φορολογικός έλεγχος.

Τέλος, ένα σημαντικό σημείο βελτίωσης της λειτουργικότητας των ηλεκτρονικών φορολογικών μηχανισμών είναι η ενσωμάτωση δυνατότητας απευθείας υποβολής των φορολογικών στοιχείων στη Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων.

Οι τεχνικές προδιαγραφές των μηχανισμών δεν θα προσδιορίζουν ένα συγκεκριμένο τρόπο υλοποίησης της επικοινωνίας με τις κεντρικές υποδομές. Θα προσδιορίζονται μόνο ο τρόπος κωδικοποίησης των δεδομένων και όλοι οι διαθέσιμοι τρόποι υποδοχής των στοιχείων. Ήδη έχει δημιουργηθεί σχετική επιτροπή με συμμετοχή φορέων της αγοράς η οποία θα καταλήξει σε προδιαγραφές ώστε το νέο σύστημα να μπει σε εφαρμογή το 2012.

Μια τέτοια προσέγγιση θα διευκολύνει το φορολογικό έλεγχο στην κεντρική αξιοποίηση των δεδομένων των συναλλαγών, όπως είναι η διενέργεια ηλεκτρονικών διασταυρώσεων για την υποβοήθηση των

φορολογικών ελέγχων, και ο καλύτερος προγραμματισμός οικονομικών μεγεθών και παραμέτρων. Εκτός από τις τεχνικές προδιαγραφές, προγραμματίζεται και μια γενικότερη επικαιροποίηση του πλαισίου χρήσης των φορολογικών μηχανισμών. Για παράδειγμα, σχεδιάζεται η δημιουργία ενός ενοποιημένου ηλεκτρονικού μητρώου των μηχανισμών που βρίσκονται σε λειτουργία (ενώ σήμερα οι ταμειακές μηχανές είναι δηλωμένες χειρόγραφα στις κατά τόπους ΔΟΥ). Παράλληλα, αντίστοιχες ενέργειες θα πραγματοποιηθούν για το συναφές μητρώο των εξουσιοδοτημένων τεχνικών φορολογικών μηχανισμών.

4.1.3 Επιβολή ποινών και αναγκαστικής είσπραξης των οφειλομένων φόρων

Στο πεδίο της επιβολής ποινών στους παραβάτες και της αναγκαστικής είσπραξης των οφειλομένων φόρων το νέο νομοθετικό πλαίσιο προβλέπει:

- Τη συντόμευση των διαδικασιών καταβολής προστίμων στις περιπτώσεις φοροδιαφυγής. Προβλέπεται η δυνατότητα επιβολής άμεσα καταβλητέου προστίμου, η αναστολή λειτουργίας επαγγελματικών εγκαταστάσεων επιτηδευματιών, απώλεια αφορολόγητου ορίου της κλίμακας φορολογίας εισοδήματος για επιτηδευματίες (άρθρο 75 ν.3842/2010).
- Ότι ορίζεται ως ποινικό αδίκημα που οδηγεί σε ποινή φυλάκισης η μη έκδοση φορολογικών στοιχείων και η απόκρυψη συναλλαγών (άρθρο 16, ν. 3888/2010).
- Την υιοθέτηση δραστικών μεθόδων συλλογής ανείσπρακτων οφειλών, όπως κατάσχεση περιουσιών για όσους έχουν δυνατότητα αποπληρωμής (άρθρο 66 ν. 3842/2010).

- Την εφαρμογή αναγκαστικών μέτρων για την είσπραξη δημοσίων εσόδων με τη δυνατότητα κατάσχεσης εις χείρας τρίτων όσον αφορά τραπεζικούς λογαριασμούς (άρθρο 15 ν.3888/2010).
- Ότι η προσωρινή διαταγή που χορηγείται από τον δικαστή στις φορολογικές δίκες περιορίζεται σε ισχύ σε 30 ημέρες. Η απόφαση επί αιτήσεως αναστολής περιορίζεται επίσης στις 30 ημέρες.
- Την οριοθέτηση του βάρους απόδειξης και της εξουσίας του δικαστηρίου όταν δικάζει αναστολή με αντικείμενο φορολογική υπόθεση. Παύει έτσι η γενική και αόριστη αναστολή εκτέλεσης ολόκληρης της πράξης της φορολογικής αρχής με την οποία αδρανοποιούνται οι εισπρακτικοί μηχανισμοί (άρθρο 34, ν. 3900/2010).
- Το περιορισμό των βαθμών εκδίκασης φορολογικών υποθέσεων. Διαφορές έως 150.000 ευρώ θα δικάζονται από το Τριμελές Διοικητικό Πρωτοδικείο και θα επιτρέπεται μόνο αναίρεση. Από 150.000 ευρώ και άνω θα δικάζονται σε πρώτο και τελευταίο βαθμό από το Διοικητικό Εφετείο και θα επιτρέπεται μόνο αναίρεση. Με τις ρυθμίσεις αυτές θα συντμηθεί ο χρόνος εκκρεμοδικίας κατά τα 2/3 του (άρθρο 13, ν. 3900/2010).
- Ότι δεν μπορεί να γίνεται δικαστική ακύρωση των πράξεων των φορολογικών αρχών για τυπικές πλημμέλειες. Στις περιπτώσεις αυτές θα εξετάζεται αν υπήρξε βλάβη του φορολογούμενου από την παράλειψη. Αν όχι το δικαστήριο θα προχωράει στην επί της ουσίας εκδίκαση της υπόθεσης (άρθρο 20, ν. 3900/2010).
- Δημιουργία εξειδικευμένων τμημάτων για φορολογικές υποθέσεις στα διοικητικά δικαστήρια.

Στα τέλη Μαρτίου 2011 ψηφίστηκε ένας νέος, μείζονος σημασίας φορολογικός νόμος (ν. 3949/2011), ο οποίος περιλαμβάνει κρίσιμες

διατάξεις για την αποτελεσματικότερη δίωξη των φοροφυγάδων, την αναδιοργάνωση των ελεγκτικών και εισπρακτικών υπηρεσιών και διατάξεις για την καλύτερη λειτουργία του φορολογικού συστήματος.

Ειδικότερα, όσον αφορά στη δίωξη της φοροδιαφυγής ο νόμος προβλέπει αλλαγές στο θεσμικό πλαίσιο προκειμένου τα ποινικά αδικήματα της φοροδιαφυγής να τιμωρούνται άμεσα και αποτελεσματικά, έτσι ώστε να επιτευχθεί μεγαλύτερη φορολογική συμμόρφωση. Συγκεκριμένα:

Θεσπίζονται ως διαρκή και επομένως, ως συνεχή αυτόφωρα, τα αδικήματα:

1. της μη καταβολής βεβαιωμένων και ληξιπρόθεσμων χρεών προς το Δημόσιο, με χρόνο τέλεσης του αδικήματος το χρονικό διάστημα από την παρέλευση των τεσσάρων μηνών μέχρι τη συμπλήρωση χρόνου αντίστοιχου με το 1/3 της κατά περίπτωση προβλεπόμενης προθεσμίας παραγραφής. Η πράξη στην περίπτωση αυτή μπορεί να κριθεί ατιμώρητη, εάν το ποσό που οφείλεται στο Δημόσιο εξοφληθεί μέχρι την εκδίκαση της υπόθεσης σε οποιονδήποτε βαθμό,
2. της φοροδιαφυγής με την παράλειψη υποβολής ή την υποβολή ανακριβούς δήλωσης στη φορολογία εισοδήματος και
3. της φοροδιαφυγής για μη απόδοση ή ανακριβή απόδοση Φ.Π.Α και λοιπών παρακρατούμενων φόρων, τελών ή εισφορών, με χρόνο τέλεσης αυτών το χρονικό διάστημα από την ημέρα κατά την οποία για πρώτη φορά όφειλε να ενεργήσει ο υπαίτιος μέχρι τη συμπλήρωση χρόνου αντίστοιχου με το 1/3 της κατά περίπτωση προβλεπόμενης προθεσμίας παραγραφής.
 - Αυξάνονται οι πλημμεληματικές ποινές της μη καταβολής βεβαιωμένων και ληξιπρόθεσμων χρεών προς το Δημόσιο.

- Αυξάνονται οι κακουργηματικές ποινές που σχετίζονται με φοροδιαφυγή (πλην των ληξiproθέσμων) από κάθειρξη μέχρι δέκα ετών, σε κάθειρξη μέχρι είκοσι έτη. Η ποινική δίωξη δεν αρχίζει για καμία από τις περιπτώσεις των αδικημάτων αυτών, αν αυτός κατά του οποίου πρόκειται να ασκηθεί η ποινική δίωξη έχει βέβαιη και εκκαθαρισμένη απαίτηση, κατά του Δημοσίου, ποσού ίσου ή μεγαλύτερου από αυτό για το οποίο διώκεται.
- Στα πλημμελήματα της φοροδιαφυγής, προβλέπεται, ότι δεν χωράει μετατροπή ή αναστολή εκτέλεσης της ποινής σε περίπτωση δεύτερης και κάθε περαιτέρω υποτροπής στα πλημμελήματα αυτά. Η μετατροπή της ποινής, στην περίπτωση αυτή, προβλέπεται να γίνεται με ελάχιστο ποσό ανά ημέρα εξαγοράς τα 20 ευρώ, αντί των 3 ευρώ που ισχύει σήμερα, ανώτατο δε ποσό εξαγοράς ορίζονται τα 100 ευρώ.
- Προβλέπεται το αδίκημα της παθητικής δωροδοκίας του άρθρου 235 Π.Κ., ως κακούργημα, εάν η αξία των ωφελημάτων για τον υπάλληλο υπερβαίνει το ποσό των 73.000 ευρώ, ανεξαρτήτως δε ποσού προκειμένου για υπαλλήλους του Υπουργείου Οικονομικών, των οποίων μπορεί να διατάσσεται προσωρινή κράτηση για την οποία αρκεί και η αιτιολογημένη κρίση ότι εάν αφεθούν ελεύθεροι, όπως προκύπτει από τα συγκεκριμένα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της πράξης, είναι πολύ πιθανό να διαπράξουν και άλλα αδικήματα.
- Θεσπίζεται ο θεσμός του Εισαγγελέα Οικονομικού Εγκλήματος, ο οποίος είναι ανώτερος εισαγγελικός λειτουργός και έχει αρμοδιότητα σε ολόκληρη τη χώρα να διενεργεί προανακριτικές πράξεις, καθώς και να εποπτεύει

να συντονίζει και να καθοδηγεί τη διενέργεια ανακριτικών πράξεων από τους γενικούς ή ειδικούς ανακριτικούς υπαλλήλους (υπαλλήλους ΣΔΟΕ, Εφοριών, Τελωνείων). Συντονίζει και κατευθύνει τα στάδια της προδικασίας από όλες τις συναρμόδιες διοικητικές αρχές, έτσι ώστε οι φάκελοι της δικογραφίας που παραλαμβάνουν οι «Οικονομικοί Εισαγγελείς» των κατά τόπους Εισαγγελιών να είναι πλήρεις.

- Επίσης θεσπίζεται αύξηση του ποσοστού προβεβαίωσης από 25% στο 50%. Όταν δεν επιτευχθεί διοικητική επίλυση της διαφοράς και ασκείται προσφυγή στα δικαστήρια για φορολογικές διαφορές αυξάνεται το ποσοστό προβεβαίωσης από 25% στο 50% του αμφισβητούμενου κύριου φόρου, πρόσθετου φόρου και λοιπών συμβεβαιουμένων με αυτόν φόρων και τελών.
- Επανακαθορίζεται η έννοια της φορολογικής κατοικίας ακολουθώντας διεθνείς κανόνες, ώστε να μη προσφέρονται ευκαιρίες φοροαποφυγής σε φορολογούμενος που στην πραγματικότητα διαμένουν στην Ελλάδα.

4.2 Οργανωτικές και Λειτουργικές Μεταρρυθμίσεις

Παράλληλα με τις οργανωτικές βελτιώσεις που περιλαμβάνονται στο προαναφερόμενο νέο νομοθετικό πλαίσιο, μια πολύ σημαντική πρωτοβουλία ήταν η έναρξη ενός μεσοπρόθεσμου προγράμματος παροχής τεχνικής βοήθειας από το ΔΝΤ για την αναμόρφωση της λειτουργίας και οργάνωσης των φορολογικών αρχών. Σημαντικές ήταν επίσης οι πρωτοβουλίες για την επιτάχυνση της εφαρμογής και την

επέκταση των πληροφοριακών συστημάτων του Υπουργείου Οικονομικών.

4.2.1 Μεταρρυθμίσεις στην οργανωτική δομή

Συγκροτήθηκε έκτακτη διοικητική δομή αποτελούμενη από Κατευθυντήρια Επιτροπή ως διευθυντικό όργανο και έξι ομάδες έργου. Στην Κατευθυντήρια Επιτροπή συμμετέχουν οι συναρμόδιοι Γενικοί / Ειδικοί Γραμματείς και Γενικοί Διευθυντές. Οι ομάδες έργου στελεχώθηκαν με ανοιχτή διαδικασία επιλογής στελεχών της φορολογικής διοίκησης και ενεργοποιούνται στους εξής τομείς:

- Εφαρμογή Φορολογικής Μεταρρύθμισης
- Είσπραξη ληξιπρόθεσμων φορολογικών οφειλών
- Φορολογική συμμόρφωση των μεγάλων επιχειρήσεων (1000 μεγαλύτερες επιχειρήσεις)
- Έλεγχος φορολογούμενων που διαθέτουν μεγάλη περιουσία
- Έγκαιρη υποβολή δηλώσεων και απόδοση παρακρατούμενων φόρων
- Οριζόντια υποστήριξη των ομάδων έργου και υποστήριξη της Κατευθυντήριας Επιτροπής.

Ο ορίζοντας λειτουργίας της έκτακτης δομής είναι 18 μήνες με σκοπό στη συνέχεια τη διαμόρφωση μόνιμων ικανοτήτων και δομών στη φορολογική διοίκηση για την αντιμετώπιση και διαχείριση των πιο πάνω τομέων.

Αναδιοργάνωση ΣΔΟΕ: α) Σύσταση Τμήματος ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων και κεφαλαίων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες β) Αναδιοργάνωση και επέκταση αρμοδιοτήτων των

επιχειρησιακών διευθύνσεων ειδικών υποθέσεων Αθηνών και Θεσσαλονίκης.

4.2.2 Μεταρρυθμίσεις σε Συστήματα και Λειτουργίες

- Διεξήχθη αναγνωριστική μελέτη για τις λειτουργικές αδυναμίες των ΔΟΥ και την επιλογή τομέων προτεραιότητας για άμεσες επεμβάσεις. Ως αποτέλεσμα της μελέτης ενεργοποιήθηκε η τακτική συνάντηση της πολιτικής ηγεσίας με τους προϊσταμένους των 30 μεγαλύτερων ΔΟΥ και η παρακολούθηση της στοχοθέτησής τους.
- Τέθηκε σε πιλοτική εφαρμογή το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα των Ελεγκτικών Υπηρεσιών ELENXIS και επεκτείνεται η εκπαίδευση των χρηστών. Με αυτό το πληροφοριακό σύστημα υποστηρίζεται η αντικειμενική, αυτοματοποιημένη και αξιόπιστη ανάλυση κινδύνου φοροδιαφυγής, η στοχευμένη επιλογή υποθέσεων προς έλεγχο σε κεντρικό επίπεδο και παρέχεται πλήρης μηχανογραφική υποστήριξη όλων των ελεγκτικών διαδικασιών.
- Μέχρι την πλήρη ανάπτυξη του ELENXIS προωθείται η προτεραιοποίηση των ελέγχων με τη διεξαγωγή ηλεκτρονικών διασταυρώσεων, τις οποίες παραγγέλλει ειδική ομάδα διασταυρώσεων που συγκαλείται τακτικά στη ΓΓΠΣ. Οι διασταυρώσεις βασίζονται σε περιουσιακά στοιχεία, τον τομέα δραστηριοποίησης και άλλα χαρακτηριστικά της οικονομικής συμπεριφοράς των φορολογούμενων.
- Έγινε επαναπροσανατολισμός των ελεγκτών των ΔΟΥ προς προσωρινούς ελέγχους που έχουν πιο άμεσο αποτέλεσμα στη βεβαίωση και συλλογή εσόδων από τον ΦΠΑ. Για τη δράση αυτή τέθηκαν συγκεκριμένοι στόχοι ανά ΔΟΥ και ονομαστικοί έλεγχοι

ανά ελεγκτή. Η δράση υποστηρίζεται και παρακολουθείται μηχανογραφικά από τη ΓΓΠΣ.

- Κάθε ομάδα έργου της προαναφερόμενης έκτακτης δομής συνέταξε και εφαρμόζει αναλυτικό επιχειρησιακό σχέδιο, με συγκεκριμένους στόχους και χρονοδιάγραμμα που έχει εγκριθεί και καθοδηγείται από την Κατευθυντήρια Επιτροπή.
- Ανακλήθηκε μεγάλος αριθμός αποσπασμένων υπαλλήλων του Υπουργείου Οικονομικών, ώστε να ενισχυθεί το στελεχιακό δυναμικό των ΔΟΥ και της κεντρικής υπηρεσίας.

4.3 Στοχευμένες Επιχειρησιακές Δράσεις

Με δεδομένους τους λειτουργικούς και οργανωτικούς περιορισμούς που εξακολουθούσαν να ισχύουν κατά το παρελθόν δωδεκάμηνο, το Υπουργείο Οικονομικών προέκρινε δράσεις που αφορούν χώρους ιδιαίτερα προκλητικής φοροδιαφυγής, εντός των οποίων επέλεξε την στόχευση σε συγκεκριμένες, και σχετικά ολιγάριθμες ομάδες φορολογούμενων, με σκοπό όχι τόσο τις θεαματικές εισπράξεις, αλλά τον παραδειγματισμό, την αλλαγή κλίματος και νοοτροπίας και την ώθηση προς ένα υψηλότερο επίπεδο οικειοθελούς συμμόρφωσης. Γι αυτό δόθηκε έμφαση και στην ευρύτερη δυνατή δημοσιοποίηση αυτών των δράσεων.

Η στόχευση αυτή από τον Σεπτέμβριο 2010 γίνεται στη Γ.Γ.Π.Σ. από την επιτροπή διασταυρώσεων στην οποία συμμετέχουν ανώτερα στελέχη του Υπουργείου Οικονομικών και της Γ.Γ.Π.Σ. με στόχο τον καθορισμό κριτηρίων επιλογής υποθέσεων. Στο πλαίσιο αυτής της διαδικασίας, γίνεται στοχευόμενη προσπάθεια επιλογής υποθέσεων μη φορολογικής συμμόρφωσης (μη υποβολής δηλώσεων) και υποθέσεων με χαμηλό

δείκτη φορολογικής συμμόρφωσης και συνεπώς υψηλού κινδύνου για φοροδιαφυγή.

Ενδεικτικά αναφέρονται χαρακτηριστικά παραδείγματα για τα οποία έγινε στοχευμένη επιλογή για να ελεγχθούν από τις Δ.Ο.Υ. μέσα από την αυτοματοποιημένη διαδικασία και εγκατάλειψη της παλαιάς αδιαφανούς διαδικασίας της επιλογής από τον Προϊστάμενο της ελεγκτικής μονάδας, υποθέσεων για έλεγχο κατά το δοκούν:

- Ιατροί με δηλώσεις χαμηλού φορολογητέου εισοδήματος που στεγάζονται σε επαγγελματικές εγκαταστάσεις υψηλής αξίας.
- Αποκάλυψη αποκρυπτόμενης επιχειρηματικής αμοιβής βάσει δηλώσεων φόρου εισοδήματος 2008-2010.
- Έλεγχος επιχειρήσεων με σημαντικές διαφορές οικονομικών στοιχείων μεταξύ 2008 και 2009.
- Εντοπισμός ιδιοκτητών οχημάτων που δεν κατέβαλαν τέλη κυκλοφορίας το 2008 ή/και 2009.
- Έλεγχοι επιτηδευματιών που είναι κάτοχοι περιουσιακών στοιχείων μεγάλης αξίας (αυτοκίνητα μεγάλου κυβισμού, κατοικίες με πισίνες κ.α.)
- Αποκάλυψη ενεργών υπόχρεων ΦΠΑ που παρέλειψαν να υποβάλλουν περιοδικές ή εκκαθαριστικές δηλώσεις.

4.3.1 Αναγκαστική είσπραξη οφειλών

Έγιναν μέσα από τη δράση της 2ης Ομάδας για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής στοχευόμενες επιλογές περιπτώσεων με στόχο την αύξηση των εισπράξεων των οφειλών. Οι περιπτώσεις αυτές ενδεικτικά αναφέρονται:

- Είσπραξη ληξιπρόθεσμων οφειλών από ιδιοκτήτες πρακτορείων ΟΠΑΠ.
- Είσπραξη ληξιπρόθεσμων οφειλών από ιδιοκτήτες ακίνητης περιουσίας στη Μύκονο και Σαντορίνη.
- Είσπραξη ληξιπρόθεσμων οφειλών από προμηθευτές νοσοκομείων του ΕΣΥ.
- Είσπραξη ληξιπρόθεσμων οφειλών από ιδιοκτήτες μεγάλης ακίνητης περιουσίας.
- Είσπραξη ληξιπρόθεσμων οφειλών από τραγουδιστές / ηθοποιούς.
- Είσπραξη ληξιπρόθεσμων οφειλών από διακινητές πετρελαίου θέρμανσης.
- Είσπραξη ληξιπρόθεσμων οφειλών από κληρονόμους μεγάλης ακίνητης περιουσίας.
- Είσπραξη ληξιπρόθεσμων οφειλών από συμβολαιογράφους.
- Είσπραξη ληξιπρόθεσμων οφειλών από εργολάβους του ΟΣΚ.
- Είσπραξη ληξιπρόθεσμων οφειλών από προμηθευτές μεγάλων επιχειρήσεων.
- Είσπραξη ληξιπρόθεσμων οφειλών από φαρμακοποιούς.

4.4 Η συμβολή της Γ.Γ.Π.Σ. στην αποκάλυψη φοροδιαφυγής

Η σημαντικότερη πρόοδος της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων, ως προς τα πληροφοριακά της συστήματα, είναι η έναρξη της παραγωγικής λειτουργία του Νέου TAXISnet και του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος Ηλεκτρονικών Υπηρεσιών ELENXIS. Με το νέο TAXISnet αναβαθμίζονται σημαντικά οι ηλεκτρονικές υπηρεσίες του Υπουργείου Οικονομικών, ενώ υλοποιούνται και πολλές νέες. Βασικές καινοτομίες του νέου

περιβάλλοντος που θα είναι διαθέσιμες με την ολοκλήρωση της μετάβασης είναι οι ακόλουθες:

- Ενιαίο περιβάλλον σύνδεσης χρηστών και λειτουργίας των εφαρμογών. Πλέον με τη σύνδεση ο χρήστης έχει στη διάθεσή του όλες τις εφαρμογές που έχει δικαίωμα να χρησιμοποιήσει.
- Περιβάλλον εξουσιοδότησης λογιστών για διεκπεραίωση υποθέσεων.
- Νέες δυνατότητες υποβολής δηλώσεων.
- Υποστήριξη υποβολής εκπρόθεσμων και τροποποιητικών δηλώσεων για την πλειοψηφία των δηλώσεων.
- Εξατομικευμένο φορολογικό ημερολόγιο.
- Ηλεκτρονικές πληρωμές.
- Πρόσβαση του χρήστη σε φορολογικά στοιχεία και δηλώσεις που τηρούνται για αυτόν.

Το νέο TAXISnet ξεκίνησε τον Δεκέμβριο του 2010 με την ανανεωμένη υπηρεσία ηλεκτρονικής υποβολής περιοδικών δηλώσεων ΦΠΑ. Στη συνέχεια ενεργοποιήθηκε η υπηρεσία ηλεκτρονικής υποβολής αρχικών εμπρόθεσμων και αρχικών εκπρόθεσμων Δηλώσεων Απόδοσης Φόρου Μισθωτών Υπηρεσιών (16/2/2011) και η υπηρεσία ηλεκτρονικής υποβολής Εκκαθαριστικών Δηλώσεων ΦΠΑ Οικονομικού Έτους 2011.

Μέσα στον Απρίλιο ενεργοποιήθηκαν οι υπηρεσίες ηλεκτρονικής υποβολής:

- Δηλώσεων Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων (1/4/2011).
- Δηλώσεων Εισοδήματος Νομικών Προσώπων Φ01012 (4/4/2011).
- Οριστικών Δηλώσεων Φόρου Μισθωτών Υπηρεσιών Ε7 (14/4/2011).

- Δηλώσεων Εισοδήματος Νομικών Προσώπων Ε5 (18/4/2011).

Μέσα στο επόμενο δίμηνο θα ενεργοποιηθούν οι υπηρεσίες ηλεκτρονικής υποβολής:

- Δηλώσεων Εισοδήματος Νομικών Προσώπων (Φ01010, Φ01011, Φ01013, Φ01014).
- Δηλώσεων Στοιχείων Ακινήτων (Ε9).
- Καταστάσεων Φορολογικής Αναμόρφωσης, Αυτοκινήτων Εταιρείας, Κινητής Τηλεφωνίας και Αποδοθέντων και Οφειλομένων Φόρων Εισοδήματος και Εμμέσων Φόρων.
- Προσωρινής Δήλωσης Παρακρατούμενων Φόρων πλην Μισθωτών Υπηρεσιών. Στο δεύτερο εξάμηνο του 2011 θα ακολουθήσουν και άλλες ηλεκτρονικές υπηρεσίες, όπως:
- Η υποβολή Οριστικών Δηλώσεων Παρακρατούμενων Φόρων Εμπόρων και Ελευθέρων Επαγγελματιών.
- Η υποβολή Συγκεντρωτικών Καταστάσεων Τιμολογίων Πελατών/Προμηθευτών και Πιστωτικών Υπολοίπων.
- Πληθώρα άλλων εξειδικευμένων και προσωποποιημένων υπηρεσιών προς τους χρήστες του TAXISnet.

Η ΓΓΠΣ έχει θέσει από 14/1/2011 σε πιλοτική παραγωγική λειτουργία το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα Ελεγκτικών Υπηρεσιών ELENXIS. Το συγκεκριμένο έργο αφορά την ανάπτυξη συστήματος για τις Φορολογικές και Τελωνειακές Ελεγκτικές Υπηρεσίες, την Υπηρεσία Ειδικών Ελέγχων και την Οικονομική Επιθεώρηση με το οποίο θα υποστηρίζεται ο πλήρης κύκλος των ελεγκτικών διαδικασιών δηλαδή η στόχευση, η διενέργεια και η διαχείριση των ελέγχων. Το έργο, πέρα από την πιλοτική του λειτουργία, εξυπηρετεί ήδη και τις ομάδες αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής. Στο πλαίσιο της πιλοτικής λειτουργίας

παρέχεται πλήρης υποστήριξη του ΣΔΟΕ στην Αττική και στη Δ. Μακεδονία.

Τέλος, θα πρέπει να σημειωθεί ότι εξ' ορισμού τα πληροφοριακά συστήματα αναπτύσσονται διαρκώς, δεν είναι ποτέ "πλήρως λειτουργικά", λόγω της ρευστότητας του περιβάλλοντος και την διαρκή ύπαρξη πρόσθετων απαιτήσεων.

4.5 Καταγραφή Στοιχείων Αποδείξεων

Από το 2010 καθιερώθηκε η υποχρεωτική συλλογή αποδείξεων λιανικής και παροχής υπηρεσιών για την εξασφάλιση του αφορολόγητου ορίου κατά την εκκαθάριση της δήλωσης εισοδήματος φυσικών προσώπων. Για τη διευκόλυνση των πολιτών προωθείται η υιοθέτηση της κάρτας αποδείξεων.

Η κάρτα αποδείξεων αποτελεί ένα εναλλακτικό μέσο συλλογής στοιχείων αποδείξεων που έχουν εκδοθεί για έναν πολίτη. Στόχος είναι η κεντρική καταγραφή των βασικών στοιχείων μιας απόδειξης (ΑΦΜ επιχείρησης, ημερομηνία και ποσό) σε μια προσωπική μερίδα αποδείξεων πολίτη, έτσι ώστε ο πολίτης να απαλλαγεί σε σημαντικό βαθμό από τη φροντίδα καταχώρησης και διατήρησης των αποδείξεων αυτών.

Η βασική λειτουργικότητα της καταγραφής των αποδείξεων θα βασίζεται στην εκμετάλλευση των υποδομών των τραπεζών για την εξυπηρέτηση των συναλλαγών με χρεωστικές ή πιστωτικές κάρτες, δηλαδή τα Point Of Sales (POS) τερματικά τα οποία είναι εγκατεστημένα στις επιχειρήσεις λιανικής ή υπηρεσιών και στις αντίστοιχες υποδομές (που διαθέτουν οι τράπεζες) για τη συλλογή των συναλλαγών αυτών.

Το έργο είναι σε εξέλιξη και μετά την ολοκλήρωση των νομοθετικών και κανονιστικών πράξεων και την ενεργοποίηση του τραπεζικού συστήματος, έχει μπει στη φάση της υλοποίησης. Ενδεικτικά παρακάτω παρουσιάζεται η εμπρόσθια όψη της κάρτας

4.6 Ληξιπρόθεσμες οφειλές

Στα θέματα είσπραξης Δημοσίων Εσόδων έχουν γίνει βελτιωτικές κινήσεις για την διευκόλυνση της είσπραξης των οφειλομένων χρεών και συγκεκριμένα οι κυριότερες νομοθετικές μεταβολές είναι οι ακόλουθες:

- Θεσμοθέτηση της δυνατότητας χορήγησης διοικητικής αναστολής πληρωμής άπαξ, μέρους ή του συνόλου ληξιπρόθεσμης οφειλής υπό προϋποθέσεις.
- Θέσπιση διατάξεων σύμφωνα με τις οποίες: α) αναστολές καταβολής χρεών προς το Δημόσιο, αναστολές λήψης αναγκαστικών μέτρων και διευκολύνσεις τμηματικής καταβολής δεν απαλλάσσουν τα χρέη από τις προσαυξήσεις εκπρόθεσμης καταβολής, β) εφαρμογή των διατάξεων για συμψηφισμό

αμοιβαίων απαιτήσεων σε όλες τις περιπτώσεις που τα βεβαιωμένα χρέη τελούν σε αναστολή.

- Θέσπιση δυνατότητας τήρησης ειδικής διαδικασίας για τις κατασχέσεις απαιτήσεων στα χέρια Πιστωτικών Ιδρυμάτων.
- Ρύθμιση κατώτερου ορίου της τιμής πρώτης προσφοράς ακινήτων που εκπλειστηριάζονται από το Δημόσιο και ειδικότερα για τα ακίνητα που βρίσκονται σε περιοχή όπου ισχύει το σύστημα αντικειμενικού προσδιορισμού των ακινήτων, η τιμή πρώτης προσφοράς δεν μπορεί να υπολείπεται της αντικειμενικής αξίας κατά το χρόνο επιβολής της κατάσχεσης, όσο και κατά το χρόνο έκδοσης του προγράμματος πλειστηριασμού.
- Θέσπιση υποχρέωσης έκδοσης προγράμματος πλειστηριασμού από τις αρμόδιες Δ.Ο.Υ. εντός συγκεκριμένου χρονικού διαστήματος και ειδικότερα μετά την παρέλευση τουλάχιστον σαράντα ημερών και το αργότερο σε τέσσερις μήνες από την κατάσχεση, εκδίδει πρόγραμμα πλειστηριασμού και ορίζει ημερομηνία πλειστηριασμού το αργότερο σε πέντε μήνες από την ημερομηνία έκδοσης του προγράμματος.
- Διάκριση ληξιπροθέσμων χρεών σε εισπράξιμα και ανεπίδεκτα είσπραξης, χωρίς διαγραφή χρεών, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 10 του Ν. 3943/2011 για να μπορεί να γίνεται προγραμματισμός επί των οφειλόμενων χρεών προς το Δημόσιο.
- Στο ανωτέρω πλαίσιο βελτίωσης της εισπραξιμότητας των Δημοσίων Εσόδων εντάσσονται οι κατωτέρω σχεδιαζόμενες δράσεις:
- Εξαίρεση φορολογικών απαλλαγών και ελαφρύνσεων (πχ εκπτώσεις φόρου στις δηλώσεις φορολογίας εισοδήματος, δικαίωμα απαλλαγής α' κατοικίας στις μεταβιβάσεις κ.λπ.)

φορολογούμενων με ληξιπρόθεσμες οφειλές προς το Δημόσιο (Παράδειγμα Πορτογαλίας)

- Προσθήκη διάταξης στον ΚΕΔΕ, ώστε ο πλειστηριασμός κινητών ή ακινήτων να μπορεί να διεξάγεται και ηλεκτρονικά για ευρύτερη συμμετοχή στην πλειοδοσία.
- Θέσπιση υποχρέωσης έγκαιρης κοινοποίησης στο Δημόσιο των αιτήσεων για κήρυξη πτώχευσης, των αιτήσεων για δικαστική υπαγωγή οφειλετών, λόγω οικονομικής αδυναμίας στην (προληπτική της πτώχευσης) διαδικασία συνδιαλλαγής (άρθρα 99 επ. ν. 3588/2007), καθώς και των δικαστικών αποφάσεων περί ανοίγματος διαδικασίας συνδιαλλαγής, ώστε να εξασφαλίζεται ικανό χρονικό διάστημα για τη λήψη των κατάλληλων μέτρων από τις Δ.Ο.Υ. (π.χ. διενέργεια φορολογικών ελέγχων και βεβαιώσεων, όταν υπάρχουν ανέλεγκτες χρήσεις, λήψη μέτρων διοικητικής εκτέλεσης, εγγραφή υποθηκών σε περιουσιακά στοιχεία του οφειλέτη)
- Τροποποίηση διατάξεων σχετικά με την προσωπική και αλληλέγγυα ευθύνη των διοικούντων συνεταιρισμούς, δεδομένου ότι συνήθως η διοίκηση αυτών ασκείται από πρόσωπα που δεν κατονομάζονται στο καταστατικό ως διευθυντές, διαχειριστές ή διευθύνοντες σύμβουλοι, κατά τις διακρίσεις του άρθρου 115 παρ. 1 ν. 2238/1994 (Κ.Φ.Ε.), όπως ισχύει.
- Θέσπιση βραχείας προθεσμίας εντός της οποίας οι Τράπεζες που έχουν χορηγήσει δάνεια με την εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου (ΚΑΧΚΕΕΔ), των οποίων τις δόσεις καθυστερεί ο οφειλέτης, οφείλουν να αποστέλλουν το χρέος προς βεβαίωση στην αρμόδια Δ.Ο.Υ., ώστε αφενός να μην επιβαρύνεται το Δημόσιο με επιπλέον τόκους, αφετέρου να προλαμβάνεται η υπαγωγή της επιχείρησης

του οφειλέτη σε πτώχευση ή εκκαθάριση, φαινόμενο που συχνά παρατηρείται στην πράξη

- Έκδοση εγκυκλίων και Α.Υ.Ο. κατ' εξουσιοδότηση άρθρων του ν. 3943/2011 σχετικά με θέματα είσπραξης δημοσίων εσόδων.
- Αντιμετώπιση του φαινομένου των δολίων πτωχεύσεων μέσω αναμόρφωσης των σχετικών διατάξεων του Πτωχευτικού Κώδικα και του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, ώστε να απαιτούνται περισσότερα αποδεικτικά μέσα πέραν των προβλεπόμενων σήμερα μαρτυρικών καταθέσεων.

4.7 Προγραμμα σταθεροτητας και φοροδιαφυγή

Οκτώ όπλα για την πάταξη της φοροδιαφυγής θα χρησιμοποιεί στο εξής η Εφορία. Στο Πρόγραμμα Σταθερότητας αναπτύσσεται με λεπτομέρειες το σχέδιο του υπουργείου Οικονομικών για αύξηση των δημόσιων εσόδων και δραστική περιστολή του φαινομένου της φοροκλοπής.

Πιο αναλυτικά το υπουργείο θα προχωρήσει σε κατασχέσεις ακινήτων και άλλων περιουσιακών στοιχείων για οφειλέτες με ληξιπρόθεσμα χρέη καταργώντας τις ρυθμίσεις σε δόσεις. Επιπρόσθετα, προχωρά σε δημοσίευση ονομάτων φοροφυγάδων, έλεγχο του πόθεν έσχες των εφοριακών, αμνήστευση όσων καταγγέλλουν επίορκους ελεγκτές, συλλογή δεδομένων από ΟΤΕ, ΔΕΗ, ΕΥΔΑΠ για διασταυρώσεις, δημιουργία on line συστήματος παρακολούθησης επαγγελματιών «υψηλού κινδύνου», τοποθέτηση GPS σε βυτιοφόρα μεταφοράς καυσίμων και καθιέρωση bar code στις συνταγές φαρμάκων με παράλληλη αναγραφή του ΑΦΜ του γιατρού.

Επιπλέον, θα πρέπει να σημειώσουμε ότι μελετάται και ένα πιο άμεσο σύστημα καταγραφής αποδείξεων με τους καταναλωτές να ενημερώνουν

σε άμεσο χρόνο την Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων μέσω γραπτών μηνυμάτων.

Πια αναλυτικά στο ΠΣΑ προβλέπονται τα ακόλουθα μέτρα:

- 1.** Χρήση δραστικών μεθόδων είσπραξης οφειλών, όπως κατάσχεση περιουσιακών στοιχείων, αντί της πληρωμής με δόσεις και ειδικών ρυθμίσεων, για τους οφειλέτες που έχουν την ικανότητα να πληρώσουν. Αυτό μπορεί να εφαρμοστεί αποτελεσματικά, μέσω της σύνδεσης των εκκρεμών χρεών με στοιχεία από την πρόσφατη ηλεκτρονική καταγραφή της ακίνητης περιουσίας.
- 2.** Παραδειγματισμός με τη δημοσίευση των ονομάτων φοροφυγάδων σε περίπτωση μη συμμόρφωσης, συμπεριλαμβανομένης της υποκίνησης ποινικής διαδικασίας.
- 3.** Οι επαγγελματίες και οι αυτοαπασχολούμενοι με υψηλό κίνδυνο φοροδιαφυγής θα υποχρεούνται να ασκούν τις δραστηριότητές τους μέσω πληροφορικών συστημάτων που θα παρέχονται ή ελέγχονται από το Υπουργείο Οικονομικών Τα συστήματα αυτά θα μπορούσαν να παρέχουν μια καταγραφή του αριθμού των ραντεβού και των παρεχόμενων υπηρεσιών.
- 4.** Παρακολούθηση των βυτιοφόρων μεταφοράς καυσίμων με σύστημα GPS έτσι ώστε να ανιχνευθεί ύποπτη διακίνηση.
- 5.** Ρύθμιση στους κανόνες πώλησης φαρμάκων έτσι ώστε τα φαρμακεία να δέχονται μόνο συνταγές με bar-code που θα περιέχει πληροφορίες σχετικά με το ΑΦΜ του γιατρού που τις εκδίδει. Έτσι, θα μπορεί εύκολα να προσδιοριστεί μια εκτίμηση του αριθμού των ασθενών κάθε γιατρού.

6. Παροχή φορολογικής αμνηστίας στους ιδιώτες ή τις εταιρείες που βοηθούν στην προσαγωγή ενώπιον της δικαιοσύνης διεφθαρμένων υπαλλήλων.

7. Ηλεκτρονικός έλεγχος του πόθεν έσχες των εφοριακών.

8. Συλλογή δεδομένων από τις εταιρείες κοινής ωφελείας (ηλεκτρικό ρεύμα, τηλέφωνο, νερό) και χρήση τους για την διεξαγωγή ελέγχων διασταύρωσης.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το φορολογικό σύστημα της Ελλάδας είναι το λιγότερο φιλικό προς τις επιχειρήσεις σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Φορολογική Έρευνα για το 2013 που δημοσίευσε η εταιρεία Deloitte, στην οποία συμμετείχαν περίπου 1.000 εταιρείες από όλη την Ευρώπη.

Η έρευνα έδειξε ότι η Ελλάδα μαζί με την Πολωνία και την Πορτογαλία θεωρούνται, από τους επικεφαλής των φορολογικών τμημάτων των επιχειρήσεων οι χώρες με αρνητικό στην ουσία φορολογικό περιβάλλον, καθώς αντιμετωπίζουν τις μεγαλύτερες προκλήσεις και τις περισσότερες δυσκολίες στα φορολογικά τους συστήματα. Σύμφωνα με την έρευνα, οι παράγοντες που κάνουν το φορολογικό σύστημα μιας χώρας ευνοϊκότερο είναι:

- Η απλότητα των ρυθμίσεων.
- Η προνοητικότητα και η προσέγγιση συνεργασίας των Φορολογικών Αρχών.
- Η σιγουριά και η προβλεψιμότητα για το μέλλον.
- Οι μειώσεις στους φόρους.

Ωστόσο οι επιχειρήσεις δεν εστιάζουν στο να πληρώνουν λιγότερα για φόρους, αλλά η προτεραιότητά τους είναι να είναι σωστές φορολογικά και να βελτιώσουν τη φορολογική τους συμμόρφωση. Για τον λόγο αυτό, οι επικεφαλής των φορολογικών τμημάτων δέχονται πιέσεις για να εξασφαλίσουν ότι οι επιχειρήσεις τους είναι συνεπείς απέναντι στις φορολογικές υποχρεώσεις και τους ελέγχους. Δηλαδή οι επιχειρήσεις θεωρούν μέτρο επιτυχίας τους όχι τη μείωση των φόρων, αλλά τη φορολογική συμμόρφωση.

Από τις μεγάλες οικονομίες της Ευρώπης, οι χώρες με το πιο ευνοϊκό φορολογικό σύστημα για επενδύσεις είναι η Ολλανδία και η Αγγλία, χώρες οι οποίες έχουν εργαστεί πολύ και με μεγάλη επιτυχία για να γίνουν πιο ελκυστικές για πολυεθνικές εταιρείες. Στη γενική κατάταξη όμως, βρίσκονται πίσω από τις μικρότερες οικονομίες του Λουξεμβούργου και της Ελβετίας. Αντίθετα, από τις μεγάλες οικονομίες της Ευρώπης, η Ιταλία και η Ρωσία θεωρούνται οι χώρες στις οποίες το φορολογικό σύστημα αποθαρρύνει τις επενδύσεις λόγω της ταχέως μεταβαλλόμενης νομοθεσίας, της ασάφειας και των διαφορετικών ερμηνειών των φορολογικού πλαισίου.

Το σημαντικότερο ζήτημα που επισημαίνουν οι επικεφαλής των φορολογικών τμημάτων είναι ότι τα ήδη πολύπλοκα φορολογικά συστήματά τους περιπλέκονται ακόμη περισσότερο από τη συνεχή εισαγωγή νέων νόμων. Πέραν του κόστους που επιφέρει η προσαρμογή στις αλλαγές, αλλά και η εκπαίδευση των φορολογικών τους ομάδων, οι συχνές νομοθετικές αλλαγές είναι η βασική αιτία που καλλιεργεί τη φορολογική αβεβαιότητα.

Εταιρείες και επενδυτές έχουν ανάγκη από ένα απλό και σταθερό φορολογικό σύστημα που θα διακατέχεται από μία προσέγγιση προνοητικότητας και συνεργασίας από τις Φορολογικές Αρχές, θα προτείνει φορολογικές ελαφρύνσεις και θα εμπνέει εμπιστοσύνη για το μέλλον. Το γεγονός ότι φορολογικό σύστημα της Ελλάδας είναι το λιγότερο φιλικό προς τις επιχειρήσεις, σύμφωνα με την Έρευνα, είναι ανησυχητικό αλλά και αναμενόμενο, δείχνοντάς μας την ανάγκη για άμεση αλλαγή νοοτροπίας. Δεν έχει σημασία να έχουμε τους χαμηλότερους φορολογικούς συντελεστές, αυτό που έχει σημασία είναι να είναι δίκαιοι και προβλέψιμοι. Μόνο με τον τρόπο αυτό, θα είναι σε

θέση το φορολογικό μας σύστημα να ενθαρρύνει τις επενδύσεις και κατ' επέκταση να ενισχύσει την οικονομία μας».

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Γιώργος Γκουμπανιτσάς, 2010 , *Δικηγόρος, Υποψ. Διδάκτωρ Νομικής Α.Π.Θ. (Ε.Μ.Λ.Ε., Μετ. Δίπλ. Α.Π.Θ.)*, Οικονομική Ανάλυση του φαινομένου της φοροδιαφυγής old.phs.uoa.gr/~ahatzis/Goubanitsas.doc

Γεωργακόπουλος Θ., 1997, *Εισαγωγή στη Δημόσια Οικονομική*, Αθήνα: Εκδόσεις Ευγ. Μπένου, σελ.297-300

Α. Φλώρος «Φορολογική Λογιστική», Εκδόσεις Σύγχρονη Εκδοτική, Αθήνα 2005

Α. Φλώρος «Φορολογική Λογιστική», Εκδόσεις Σύγχρονη Εκδοτική, δ'έκδοση, Αθήνα 2010

Αναστασόπουλος Ι.Δ.- Φορτσάκης Θ.: Φορολογικό δίκαιο, εκδόσεις ΣΑΚΚΟΥΛΑ (2003).

Αναστασόπουλος Ι.Δ.: Φορολογικό Δίκαιο: βασικές έννοιες και αρχές, εκδόσεις ΣΑΚΚΟΥΛΑ (1992)

Θ. Γεωργακόπουλος «Εισαγωγή στη Δημόσια Οικονομική», σελ: 558, Εκδ: Ευγ. Μπένου, Αθήνα 2005

Γεώργιος Ανδρουλάκης, Σημειώσεις μαθήματος «Φορολογία κεφαλαίου & λοιπές φορολογίες», 2009

INTEPNET

<http://el.wikipedia.org/wiki>

<http://epixeirisi.gr>

<http://indeepanalysis.gr/?q=node/1654>

<http://www.taxheaven.gr/laws/law/index/law/307>

<http://www.forin.gr/articles/article/5309/ethniko-strathgiko-sxedio-kata-ths-forodifughs>

<http://www.berberoglou.gr/>

<http://www.imerisia.gr>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Νομολογία και άρθρα σχετικά με την πάταξη της φοροδιαφυγής

Παρακάτω αναφέρουμε συνοπτικά όλα τα άρθρα που έχουν να κάνουν με την πάταξη της φοροδιαφυγής όπως προβλέπονται από τον νόμο ΥΠ' ΑΡΙΘ. 3943 (ΦΕΚ Α' 66/31.3.2011)

- **ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'**

Άρθρο 1. Εθνικό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Καταπολέμησης της Φοροδιαφυγής

Άρθρο 2. Εισαγγελέας Οικονομικού Εγκλήματος

Άρθρο 3. Μέτρα για την καταστολή της φοροδιαφυγής στην άμεση και έμμεση φορολογία. Τροποποίηση διατάξεων των νόμων 1882/1990, 2523/1997, 2960/2001

Άρθρο 4. Σύσταση θέσεων Ελεγκτών Βεβαίωσης και Αναγκαστικής Είσπραξης των Εσόδων του Κράτους

Άρθρο 5. Αντιμετώπιση διαφθοράς - Πειθαρχική δίωξη Σύσταση Υπηρεσίας Εσωτερικών Υποθέσεων στο Υπουργείο Οικονομικών

Άρθρο 6. Ανανέωση προσωπικού του Σώματος Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος (Σ.Δ.Ο.Ε.)

Άρθρο 7. Ενίσχυση της διεθνούς διοικητικής συνεργασίας στον τομέα της άμεσης φορολογίας

Άρθρο 8. Βελτίωση αποτελεσματικότητας συστήματος ελέγχων

Άρθρο 9. Δημοσιοποίηση ληξιπρόθεσμων οφειλών προς το Δημόσιο

Άρθρο 10. Διάκριση ληξιπρόθεσμων χρεών σε εισπράξιμα και ανεπίδεκτα εισπραξής

Άρθρο 11. Συμψηφισμός απαιτήσεων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Άρθρο 12. Κατοικία και αλλαγή κατοικίας

Άρθρο 13. Πληρωμές σε φυσικά πρόσωπα ή νομικές οντότητες μη συνεργάσιμων κρατών

Άρθρο 14. Φορολογία των μερισμάτων και των κερδών που διανέμουν τα νομικά πρόσωπα

Άρθρο 15. Εταιρικά ομόλογα και ομόλογα του Ελληνικού Δημοσίου

Άρθρο 16. Κέρδη από την πώληση μετοχών εισηγμένων στο Χρηματιστήριο Αθηνών

Άρθρο 17. Δαπάνες επιχειρήσεων

Άρθρο 18. Απόδοση μερισμάτων και λοιπών ποσών που παραγράφονται υπέρ του Δημοσίου

Άρθρο 19. Μη βεβαίωση προκαταβολής κατά το μετασχηματισμό εταιρειών

Αρθρο 20. Υποβολή δηλώσεων φορολογίας και προκαταβλητέων φόρων εισοδήματος

Αρθρο 21. Λοιπές διατάξεις εισοδήματος

Αρθρο 22. Αναπροσαρμογή συντελεστών φόρου και εισφοράς πλοίων

Αρθρο 23. Φορολογία κληρονομιών, δωρεών και γονικών παροχών

Αρθρο 24. Φόροι επί της ακίνητης περιουσίας

Αρθρο 25. Θέματα Τελών και Ειδικών Φορολογιών

Αρθρο 26. Θέματα Κυρώσεων, Μητρώου και άλλες διατάξεις

Αρθρο 27. Τροποποιήσεις διατάξεων του Κώδικα Φ.Π.Α.

Αρθρο 28. Συμπλήρωση διατάξεων για το αποδεικτικό ενημερότητας χρεών και φορολογικών υποχρεώσεων προς το Δημόσιο

Αρθρο 29. Κάρτα αποδείξεων και ηλεκτρονική φορολογική ενημερότητα

Αρθρο 30. Τελωνειακές διατάξεις - Τροποποίηση του ν. 2960/2001

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ'

ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΗ ΕΠΙΛΥΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΣΩΜΑ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΔΙΑΙΤΗΤΩΝ

Αρθρο 31. Σώμα Φορολογικών Διαιτητών

Αρθρο 32. Ασφάλιση και φορολογία μελών του Σ.Φ.Δ.

Αρθρο 33. Διαδικασίες της διαιτητικής επίλυσης διαφορών

Αρθρο 34.

Αρθρο 35.

Αρθρο 36. Διοικητική επίλυση φορολογικών διαφορών στη Γενική Διεύθυνση Φορολογικών Ελέγχων του Υπουργείου Οικονομικών

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε'

ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΩΝ ΟΔΗΓΙΩΝ 2008/55/ΕΚ, 2009/162/ΕΚ ΚΑΙ 2009/69/ΕΚ

Αρθρο 37. Σκοπός και πεδία εφαρμογής

Αρθρο 38. (άρθρα 1-27 της Οδηγίας 2008/55/ΕΚ που αποτελεί κωδικοποιημένη έκδοση) Τροποποίηση και συμπλήρωση του ν.1402/1983

Αρθρο 39. (άρθρο 1 της Οδηγίας 2009/162/ΕΚ και άρθρο 1 παράγραφος 3 περίπτωση β' της Οδηγίας 2009/69/ΕΚ) Τροποποίηση και συμπλήρωση του Κώδικα Φόρου Προστιθέμενης Αξίας

Αρθρο 40. Τελικές και μεταβατικές διατάξεις του Κεφαλαίου Ε'

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ'

ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΘΕΜΑΤΩΝ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Αρθρο 41. Θέματα Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς Τροποποίηση διατάξεων των νόμων 3461/2006 και 3340/2005

Αρθρο 42. Σύσταση ανώνυμης εταιρείας για την αξιοποίηση της έκτασης του πρώην Αεροδρομίου Ελληνικού

Αρθρο 43. Ρυθμίσεις θεμάτων Μετοχικών Ταμείων Ενόπλων Δυνάμεων και Νοσηλευτικού Ιδρύματος Μετοχικού Ταμείου Στρατού

Αρθρο 44. Θέματα Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (Ο.Κ.Ε.)

Αρθρο 45. Ρυθμίσεις θεμάτων Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους

Αρθρο 46. Τροποποίηση του άρθρου 20 του ν. 3696/2008 (ΦΕΚ 177 Α')

Αρθρο 47. Λοιπές διατάξεις

Αρθρο 48.

Αρθρο 49. Άλλες διατάξεις

Αρθρο 50. Τροποποίηση διατάξεων του ν. 2362/1995

Αρθρο 51.

Αρθρο 52. Καταργούμενες διατάξεις - Έναρξη ισχύος